

JURİ ÜYELERİ

Prof.Dr.Bahattin DÜZGÜN

B. Düzgün

Prof.Dr.Erdoğan BÜYÜKKASAP

[Signature]

Doç.Dr.Engin TRAŞOĞLU

[Signature]

Doç.Dr.Mehmet ERTUĞRUL

[Signature]

Yrd.Doç.Dr.Oğuz DOĞAN

[Signature]

20.09.2001 tarihinde 28/247 kararla kurulan jürimiz iş bu Doktora
tezini 25.03.2001 tarihinde kabul etmiştir.

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM FEN VE MATEMATİK
ALANLARI EĞİTİMİ BÖLÜMÜ

ORTAÖĞRETİM BAŞARI ÖLÇÜTLERİ İLE ÖSS PUANLARI
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ARAŞTIRILMASI

105317

İbrahim KARAMAN

Yönetici: Prof. Dr. Bahattin DÜZGÜN

Doktora

105317
T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

ÖZET

Bu araştırmada, ortaöğretim başarı ölçütleri ile ÖSS puanları arasındaki ilişkinin ortaya konmasına çalışılmıştır. Böyle bir ilişkinin ortaya konabilmesi için, ilk önce ortaöğretim mezuniyet notları ile ÖSS puanları arasındaki ilişkiye bakılmış ve daha sonra ortaöğretimdeki kol farklılığının ÖSS'na etkisi araştırılmıştır. Ardından haftalık ders müfredat programının ÖSS'nda test ve alt testlerinde sorulan sorularla ilişkisi araştırılmıştır. Son olarak, araştırma kapsamına dahil edilen okulların fen kollarından mezun olan onar kişilik öğrenci grupları seçilerek, bu öğrencilerin ortaöğretimde fen kolundaki derslerden gösterdiği başarı durumları ile ÖSS'nda Fen Bilimleri alt testinde gösterdikleri başarı durumları karşılaştırılmıştır. Araştırmada örneklem grubu olarak, Erzurum ili merkezinde bulunan İbrahim Hakkı Fen Lisesi, Erzurum Anadolu Lisesi, Erzurum Lisesi ve Erzurum Cumhuriyet Lisesi seçilmiştir. 1999 ve 2000 yıllarında yukarıdaki okullardan mezun olan öğrencilerin mezuniyet notları ve ÖSS puanları ilgili okullardan elde edilmiş ve elde edilen verilere Anova varyans analizi, Duncan testi, korelasyon, standart sapma gibi bir takım istatistikî analizler uygulanarak, analiz sonuçları değerlendirilmiş olup, analiz sonuçlarından ortaöğretim başarı ölçütleri ile ÖSS puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna varılmıştır.

SUMMARY

In this study, the relationship between students' success in secondary level and their marks in ÖSS (University Selection Examination) was investigated. In order to do this, first of all the relationship between students' graduation marks and their marks in ÖSS was looked. Later on, the effect of difference in subjects studied at secondary level on ÖSS was investigated, and then the effect of weekly course content on the questions asked in tests and sub-tests in ÖSS was looked. Finally, ten students who graduated from science department of participating schools were selected. Their success science courses and their success in Science Test in ÖSS was compared. In this research, sample was selected from schools in Erzurum city center such as İbrahim Hakkı Fen Lisesi, Erzurum Anadolu Lisesi, Erzurum Lisesi and Erzurum Cumhuriyet Lisesi. Students' graduation marks were obtained from their schools where they graduated in 1999-2000 and data was analyzed by using different statistical tests such as ANOVA, Duncan Test, correlation, standard deviation and results were discussed.

The results suggest that there is a statistically meaningful relationship between secondary level success measures and marks gained in ÖSS.

TEŞEKKÜR

Araştırmanın her kademesinde, tez konusunun belirlenmesinden sonuçlanana kadar her türlü desteğini yanımda bulduğum değerli tez hocam Prof. Dr. Bahattin DÜZGÜN'ne teşekkür ederim.

Ayrıca, tezin tamamında her türlü yardımlarını gördüğüm Yrd. Doç. Dr. Önder ŞİMŞEK ve Yrd. Doç. Dr. Oğuz DOĞAN'a, tezin detaylarını belirlemede görüş ve önerilerini dikkate aldığım saygı değer hocalarımdan Prof. Dr. Erdoğan BÜYÜKKASAP ve Doç. Dr. Mehmet ERTUĞRUL'a, verilere uygulanan istatistik analizlerin yapılmasında yardımını gördüğüm Yrd. Doç. Dr. Kemal DOYMUŞ'a, tezin kaynak taramalarında yardımını gördüğüm Arş. Gör. Refik DİLBER'e, verilerin toplanmasından bilgisayara kayıt yapılmasına kadar ki bölümde yardımlarını gördüğüm Yrd. Doç. Dr. Ümit TURGUT'a, verilerin toplanmasına yardımcı olan başta İl Milli Eğitim Müdürlüğü olmak üzere Erzurum İbrahim Hakkı Fen Lisesi, Erzurum Anadolu Lisesi, Erzurum Lisesi ve Erzurum Cumhuriyet Liselerinin değerli müdürlerine ve okul idarecilerine teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	i
SUMMARY	ii
TEŞEKKÜR	iii
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	4
2.1. Giriş	4
2.2. Merkezi Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sisteminin Kurulması	4
2.3. Sınavda Yararlanılmakta Olan Testler.....	5
2.4. Seçme ve Yerleştirme Kararlarında Göz Önünde Tutulan Noktalar	7
2.5. İlgili yayın ve araştırmalar	10
2.6. Yurt dışında yapılan İlgili Yayın ve Araştırmalar	14
2.7. Problem Durumu	16
2.8. Problem	17
2.9. Alt Problem	17
2.10. Sayıtlılar	19
2.11. Tanım ve Kısaltmalar	19
2.12. Araştırmanın Sınırları	20
3. YÖNTEM	23
3.1. Evren ve Örneklem	23
3.2. Değişken	25
3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi	27

3.4. Verilerin Analiz Teknikleri	27
3.4.1. Anova Varyans Analizi	27
3.4.2. Aritmetik ortalama, Standart sapma, Korelasyon	29
4. BULGULAR	32
4.1. Ortaöğretim Başarı Ölçütleri ile ÖSS Başarısı Arasındaki	
İlişkinin İncelenmesi	34
4.1.1. Ortaöğretim başarı Ölçütlerindeki Değişimin İncelenmesi	34
4.1.2. ÖSS Puanlarındaki, değişimin İncelenmesi	42
4.1.3. Ortaöğretim başarı Ölçütleri ile ÖSS Puanları Arasındaki İlişki	49
4.1.4. Okullardaki Kol Farklılıklarının Ortaöğretim başarıya ve	
ÖSS Başarısına Etkisi	52
4.2. Ortaöğretim Programındaki Kolların ÖSS Soruları İçindeki Ağırlığı	57
4.3. Ortaöğretimde Okul Bünyesindeki Kol dersleri başarıya İle	
ÖSS'deki Alt Test başarısının İncelenmesi	70
5. SONUÇ VE TARTIŞMA	74
6. KAYNAKLAR	80

1. GİRİŞ

Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istenilen davranış değişikliği meydana getirme süreci (Ertürk 1984) şeklinde tanımlanan eğitimin, her kademede planlı ve önceden tasarlanmış hedeflere ulaştırıcı olması gerekmektedir. İşte eğitimin bu gereğini yerine getirebilmesi, yani planlı ve önceden tasarlanmış hedeflere ulaşılabilmesi, her şeyden önce öğrencilerin, söz konusu sürecin gerektirdiği ön şart davranışlarına sahip olmasına bağlıdır. Çünkü en basit bir davranışın bile belli bir bilgi düzeyine ihtiyacı vardır.

Dünyada olduğu gibi ülkemizde de son yıllarda her alanda hızlı bir değişim yaşanmaktadır. Bu hızlı değişimin en önemli kaynağı bilim ve teknolojiadaki değişimlerdir. Bilim ve teknolojiadaki bu değişimler insanların ve toplumların hayatlarını derinden etkilemektedir. Hızlı nüfus artışı, sanayileşme, kentleşme ve değişen yargı değerleri gibi yoğun sorunlar içerisinde bulunan toplumlarda her geleneksel bir kurum gibi, toplumsal bir kurum olan ortaöğretimde bu sorunlardan etkilenecek kendisini bu değişimlere uydurmak zorunda kalmıştır.

Merkezi Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınav uygulaması getirilmeden önce ortaöğretimin amacı; bilgiyi, beceriyi, kendini hayata kazandırmayı, toplum içerisinde yaşamayı öğretmek iken, özellikle son 15-20 yıl içerisinde bu amaçlar değişerek ortaöğretimde okuyan öğrencileri sadece sınava hazırlamak olmuştur. Bu değişimin sebebi, ülkemizde okur-yazar oranının ve üniversite okumak isteyen kişi sayısının artmış olması ve mevcut üniversitelerin kapasite yönünden bu talebe cevap veremeyişidir. Üniversite giriş sınavı artık ortaöğretimde okuyan öğrenciler için var olma yada yok olma manasını taşımaktadır. Bundan dolayı orta öğretimin amacında değişim zorunlu olmuştur.

Yükseköğrenim görececek öğrencilerin de belli bir bilgi düzeyinde olmaları gerekir. Bu ise yükseköğretim kurumlarına alınacak öğrencilerin, yükseköğrenim görmek isteyen öğrenciler arasından seçilmesini gerekli kılan diğer bir nedendir. Bu seçme işleminin sağlıklı yapılması, öğrenciler açısından

başarının artmasını sağlayacağı gibi toplumsal açıdan da kıt kaynakların akılcı kullanımını getirecektir.

Ülkemizde, yükseköğrenim görmek isteyenlerin sayısı son derece hızlı bir artış göstermektedir. Öyle ki, bu artış üniversitelerin imkanlarını zorlayacak noktalara kadar gelmiştir. Yükseköğrenim görmek isteyenlerin sayısındaki bu artış öğrenci seçme ve yerleştirme sınavlarını, her geçen yıl toplumun daha büyük bir çoğunluğunu ilgilendiren temel olaylardan birisi haline getirmektedir. Toplumun üniversite seçme ve yerleştirme sınavına karşı duyarlılığının bu ölçüde artmış olması ve bu sınavların ortaöğretim sistemi ile yükseköğrenim sistemi arasında bir geçiş merhalesi oluşturması, bu sınavların işlevinin nasıl olduğunun izlenmesini gerekli kılmaktadır.

Ülkemizde yükseköğrenim görmek isteyenlerin sayısındaki artış miktarını yıllara göre ortaya koyacak olursak; yüksek öğretim kurumuna başvuran aday sayısı 1964'te 33763 kişi iken bu sayı, 1974'te 224500 kişiye, 1998'de 1318049 kişiye, 2000'de 1366659 kişiye yükselmiştir. Buna karşın, yükseköğretim kurumlarının kontenjanları tüm adayların isteğini karşılayabilecek bir gelişme gösterememiştir. Tüm yükseköğretim kurumlarındaki kontenjanların toplamı 1964'te 19065 iken bu sayı, 1974'te 34764'e, 1984'te de 134500'e, 1998'de 604033'e, 2000'de 626310'a yükselmiştir. Bu durum, yükseköğretim kurumlarının önünde giderek artan bir aday birikiminin oluşmasına yol açmıştır. Yükseköğrenim görmek isteyenlerin sayısının bu kurumlardaki kontenjanlardan çok fazla olması, ortaöğretimden yükseköğretime geçişte bir seçme sistemini zorunlu hale getirmiştir.(Mıhçıoğlu , 1974; ÖSYM, Kılavuzu, 2000).

Yükseköğretim kurumları önündeki yığılmayı önemli bir sorun haline getiren etkenler konusunda şunlar söylenebilir. Ülkemizde sosyal ve ekonomik gelişmeler, bir yandan yeni iş ve meslek yaratmış, bir yandan da yeni iş ve mesleklerde yetişmiş insan gücü ihtiyacını artırmıştır. Bunun bir sonucu olarak bazı iş ve mesleklerde çalışanlara sağlanan imkanlarda da önemli gelişmeler olmuştur. Sonuçta, böyle iş ve mesleklere personel seçiminde, ilgili alanda daha yüksek

düzeyde eğitim görmüş olma, eğitim imkanları daha elverişli bir okulu bitirmiş olma gibi nitelikler birer tercih nedeni olmaya başlamıştır. Toplumsal ve ekonomik hayatta bu değişime uyum sağlamak zorunda kalan, ortaöğretim kurumlarının büyük bir bölümünü oluşturan liseler de bundan etkilenecek tek amacı yükseköğretime öğrenci hazırlamak olan bir programı uygulamaya başlamışlardır.

Buraya kadar kısaca özetlenmeye çalışılan gelişmeler, yükseköğretim kurumlarına öğrenci seçme ve yerleştirme sınavlarına karşı toplumsal duyarlılığı artırmıştır; her yıl uygulanmakta olan bu sınavlar, yılın önemli bir olayı haline gelmiştir. Aşağıda önce ortaöğretim, yükseköğretim ve bu iki kademe arasındaki geçişi düzenleyen sınav ile ilgili mevcut durumu, sonra bu durumla ilgili gözlemler, görüşler, eleştiriler ve bazı kanıtlar, daha sonra da bunların ışığında mevcut durum tartışmaya açık yönleri üzerinde durulmakta ve bunlara bağlı olarak bu tartışmada ele alınan problem ortaya konmaktadır.

Problemin ortaya konabilmesi için, tez üç ana bölümden oluşturulmuştur. Birinci bölümde ortaöğretim mezuniyet notları ile ÖSS puanları arasındaki ilişki ele alınmıştır. Bu ilişkinin ortaya konması için, ÖSYM tarafından her yıl açıklanan okulların ÖSS başarıları birbirinden farklı, Erzurum merkezinde bulunan dört okul üzerinde araştırma yapılmak üzere seçilmiştir. Söz konusu okullardan öncelikle öğrencilerin 1999 ve 2000 yıllarına ait mezuniyet notları ve bu öğrencilerin ÖSS puanları temin edilmiştir. Elde edilen verilere Anova (varyans analizi), Duncan testi, korelasyon, standart sapma, aritmetik ortalama gibi bir takım istatistikî analizler uygulanmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Giriş

Yükseköğretim kurumlarına öğrenci seçme ve yerleştirmede yararlanılmakta olan sınav sistemini ortaya koyabilmek için önce kısa bir tarihçe verilmekte, sonra da bugünkü haliyle sınav sisteminde yararlanılmakta olan testler, seçme ve yerleştirme kararlarının veriliş şekli üzerinde durulmaktadır.

2.2. Merkezi Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sisteminin Kurulması

Yükseköğretime öğrenci seçmede bugüne kadar değişik yöntemlerden yararlanılmıştır. Yükseköğretime girişte, 1930'lar da Lise Bakalorya Diploması, 1940'lar da Devlet Lise Olgunluk Diploması esas alınmıştır. 1950'lere kadar, sadece Siyasal Bilgiler Fakültesi ve İstanbul Teknik Üniversitesinin yarışma sınavıyla öğrenci kabul ettiği belirtilmektedir (Mihçioğlu-1974). 1950'den sonra, yükseköğretim kurumlarına başvuran aday sayısının hızla artması, birçok yükseköğrenim kurumunu seçme sınavı yapmaya zorlamıştır (ÖSYM-1977).

Her yükseköğretim kurumunun ayrı bir giriş sınavı yapması şeklindeki ilk uygulamalar, bunlara katılan adayların önemli bazı güçlüklerle karşılaşmasına yol açmıştır. Örneğin adayların önemli bir bölümü değişik şehirlerde açılan sınavlara katılabilmek için şehir, şehir dolaşmak zorunda kalmışlardır. Bu güçlüğü yenen adayların bir bölümü ise sınavların aynı güne rastlaması yüzünden bazı sınavlara katılamamışlardır. Diğer taraftan, aynı alanda eğitim veren kurumların ayrı giriş sınavları yapmaları bu sınavların denkliği konusunda bir takım şikayetlere sebep olmuştur (Mihçioğlu-1974).

Yukarıda belirtilen güçlükler, yükseköğretim kurumlarının ayrı ayrı giriş sınavı yapmalarının pratik bir yol olmadığını ortaya koymuştur. Aynı zamanda bu uygulamanın, ekonomik olmadığı düşüncesinin güç kazanması sebebiyle

(Mihçioğlu-1969), yükseköğretim kurumlarına öğrenci seçme işlemlerinin merkezileştirilmesi yoluna gidilmiştir. Bu yolla seçme ve yerleştirme işlemlerinin daha nitelikli, daha ekonomik ve daha pratik hale getirilmesi amaçlanmıştır.

2.3. Sınavda Yararlanılmakta Olan Testler

Yükseköğretim programlarına öğrenci seçme ve yerleştirme kararlarına temel olacak bilgileri toplamak için, 1981 yılına kadar ki sınavlarda beş ayrı test uygulanmıştır. Bu testler; sözel, sayısal ve uzaysal testlerden oluşan bir genel yetenek testi, Türkçe ve Sosyal Bilimler (tarih, coğrafya , felsefe grubu) bölümlerinden oluşan bir Sosyal Bilimler Testi, matematik ve fen bilimleri (fizik, kimya, biyoloji) bölümlerinden oluşan bir Fen Bilimleri Testi ve Almanca, Fransızca, İngilizce bölümlerinden oluşan bir yabancı Dil Testidir. Adaylardan bu yabancı dillerden biriyle ilgili bölümü cevaplamaları istenmektedir. Bu testlerin tümü, tüm adaylara, 1974 ve 1975 yıllarında iki, daha sonraki yıllarda bir oturumda ve aynı koşullarda uygulanmıştır(ÖSYM-1980).

1981 yılında, seçme ve yerleştirme kararlarına temel olacak bilgiler iki aşamalı bir sınavla toplanmaya başlanmıştır (ÖSYM-1980). Daha çok seçme amacına yönelik ilk aşamada sözel ve sayısal yetenek testlerinden oluşan bir sınav uygulanmıştır. Sınavın seçme ve yerleştirme amaçlarına yöneltilen ikinci aşamasına katılacak olan adayların seçilmesine hizmet eden bir çeşit eleme sınavı niteliğindeki birinci aşama sınavında yer alan testlerin kapsamı şöyle belirlenmiştir (ÖSYM-1980):

- a) Adayların Türkçe'yi kullanma güçlerini yoklayan sorular
- b) Adayların özellikle sayısal ve bir dereceye kadar da uzaysal ilişkileri görebilme ve bu ilişkilerden yararlanma güçlerini yoklayan sorular
- c) Adayların Sosyal Bilimlerle ilgili temel zihinsel becerilerini ve bu alandaki olgular üzerinde sağlıklı düşünme güçlerini yoklayan sorular
- d) Adayların fen bilimleriyle ilgili temel zihinsel becerilerini ve bu alandaki olgular üzerinde sağlıklı düşünme güçlerini yoklayan sorular.

Sınavın seçme ve yerleştirmeye yönelik ikinci aşamasında adaylara tek oturumda beş ayrı test uygulanmıştır. Bu testlerin kapsamı ise şu şekilde belirlenmiştir (ÖSYM-1980):

- a) Adayların matematiksel düşünme ve matematiği çeşitli amaçlarla kullanma güçlerini yoklayan bir Matematik Testi
- b) Adayların fen bilimlerindeki (fizik, kimya ve biyoloji) öğrenme düzeylerini ve öğrendiklerini yeni durumlarda kullanma güçlerini yoklayan bir Fen Bilimleri Testi.
- c) Adayların Türkçe'yi kullanma ve Türkçe de ki edebiyat ürünlerinden yararlanma güçlerini yoklayan bir Türkçe Testi.
- d) Adayların sosyal bilimlerdeki (tarih, coğrafya ve felsefe grubu dersleri) öğrenme düzeylerini ve öğrendiklerini yeni durumlarda kullanma güçlerini yoklayan bir Sosyal Bilimler Testi.
- e) Adayların Almanca, Fransızca ve İngilizce dillerinden birindeki öğrenme düzeylerini ve bu dilde öğrendiklerini kullanma güçlerini yoklayan bir Yabancı Dil Testi.

1981'de başlatılan bu uygulamada her bir testten alınan puanlar değişik ağırlıklı yedi bileşke halinde özetlenmiş, seçme ve yerleştirme kararlarının bu bileşkelere dayandırılması yoluna gidilmiştir. 1982 yılında, ortaöğretimdeki başarı ölçüleri de, her adayın başarı ölçüsü kendi okulunun başarı dağılımına göre t puanına dönüştürülerek, belli bir ağırlıkla bu test puanlarıyla birlikte dikkate alınmaya başlanmıştır (ÖSYM-1982).

1981 yılında uygulanmaya başlanan iki aşamalı sınav sistemi 1999 yılına kadar devam etmiştir. 1999 yılından itibaren tek aşamalı sınav sistemine dönmüştür. Bu sistem değişikliğinin sebepleri hususunda şunlar belirtilmektedir.

1. İki aşamalı sınav sisteminde her hangi bir yükseköğretim programını tercih edecek olan öğrenciler, tercihlerini ikinci basamak sınavından önce yaparak büyük oranda tercih hatasına düşmeleri,

2. İki aşamalı sınav sisteminin maliyet açısından ekonomik olmaması,

3. İki aşamalı sınav sisteminde öğrencilerin üst üste iki kez sınav stresi yaşamaları,
4. Birinci basamak sınavından sonra öğrencilerin kısa bir süre içinde ikinci basamak sınavına konsantre olamamaları,
5. İki aşamalı sınav sistemi ile öğrencilerin aşırı ezber bilgi ile yüklenmeleri,
6. İki aşamalı sınav sisteminde ortaöğretim başarı notunun katkısının tam olarak yansıtılamaması,

Yukarıda belirtilen sebeplerden dolayı tek aşamalı sınav sistemine geçilerek öğrenci seçme sınavı günümüzdeki şeklini almış ve 1999 yılından itibaren ÖSS' ye giren adaylara sözel ve sayısal bölümlerden oluşan bir test uygulanmaya geçilmiştir.

Sözel Bölüm olarak adlandırılan birinci bölümde, adayların Türkçe'yi kullanma güçleri ile sosyal bilimlerdeki temel kavram ve ilkelerle düşünme becerilerini yoklayan sorulardan oluşmakta, **Sayısal Bölüm** olarak adlandırılan ikinci bölümde ise adaylardan matematiksel ilişkilerden yararlanma güçleri ile fen bilimlerindeki temel kavram ve ilkelerle düşünme becerilerini yoklayan sorulardan oluşmaktadır.

2.4. Seçme ve Yerleştirme Kararlarında Göz Önünde Tutulan Noktalar

ÖSYM tarafından yürütülmekte olan öğrenci seçme ve yerleştirme sistemine göre bir adayın herhangi bir yükseköğretim programına girebilmesi belli koşullara bağlıdır. Başvurma kılavuzlarında her yıl ayrıntılı bir biçimde belirtilen bu koşullar üç grupta toplanabilir. Bunlardan birincisi, yükseköğretim kurumlarının belirlediği koşullardan oluşmaktadır. Bitirilen ortaöğretim kurumu türü, (lise, meslek lisesi bunlarla ilgili kollar) cinsiyet, seçme ve yerleştirmede esas alınacak ağırlıklı puan türü, alınacak öğrenci sayısı vb. ile ilgili sınırlamalar bu gruptandır.

Bir yükseköğretim programına girebilmek için karşılanması gereken koşulların ikincisi, adayın yükseköğretim programı tercihleri ile ilgilidir. Adayın bir yükseköğretim programına yerleşebilmesi için tercihler arasında bu programa yer

vermiş olması gerekir. Aksi halde, aday öteki koşulların tümünü karşılamış olsa bile merkezi yerleştirme ile yapılan bir yükseköğretim programına giremez. Öte yandan adayın, diğer koşulların elverişli olması durumunda, en çok istediği bir yükseköğretim programına girebilmesi için ilgili programa tercih sıralamasının başında yer vermesi gerekir. Çünkü bu sistemde aday, seçme ve yerleştirme sınavında aldığı puanıyla giriş koşulunu karşılayabildiği en yüksek tercihi yerleştirilmektedir.

Buraya kadar sözü edilen koşulların karşılanmış olması bir yükseköğretim programına girebilmek için gerekli olmakla birlikte yeterli değildir. Bir yükseköğretim programına girebilmek için karşılanması gereken koşullardan üçüncü grubu da seçme ve yerleştirme sınavında alınan puan ile ilgilidir. Bir yükseköğretim programına girebilmek için aday, bu yükseköğretim programının kontenjanına girmesini sağlayabilecek derecede yüksek puan almış olmalıdır.

Yukarıda belirtilen koşullar arasında bazı ilişkiler vardır. Öncelikle belirtmek gerekir ki, bu koşullardan herhangi birinin karşılanmamış olması ötekilerin tümünü etkisiz kılar. Öte yandan sınav başarısı, yani her bir aday için hesaplanan puanların giriş koşulunu karşılayıp karşılamaması da tercih edilen yükseköğretim programlarının tüm adaylar tarafından tercih edilme sıklığına göre değişir. Örneğin tercih sıralamasının başında yer alan bir programa girmek için yetersiz olan bir puan, ikinci sırada ya da daha sonra gelen tercihlerden biri için yeterli olabilir. Başka bir deyişle, bir adayın puanının onun tercih ettiği programlardan birinin giriş koşulunu karşılayıp karşılamaması, o programın diğer adaylar tarafından tercih edilme sıklığından etkilenir.

Sonuç olarak denebilir ki, seçme ve yerleştirme süreci içinde bir adayla ilgili olarak verilen çeşitli kararlar yukarıdaki koşulların karşılanıp karşılanmamasına bağlıdır. Halen işletilmekte olan seçme ve yerleştirme sisteminde aday, tercih ettiği yükseköğretim programlarının koşullarını karşılıyorsa ve yarıştığı aday grubu içinde puan bakımından elverişli bir konuma sahipse, puan bakımından konumunun elverdiği en yüksek tercihi yerleştirilmektedir.

Ülkemizde ortaöğretim ile yükseköğretim arasındaki öğrenci geçişi, yukarıda tarihsel gelişimi ve bugünkü işleyişi yönünden tanıtılmaya çalışılan merkezi bir öğrenci seçme ve yerleştirme sistemiyle sağlanmaktadır. Bugün için bu sistem, ortaöğretim ve yükseköğretim kademeleri arasındaki tek köprü niteliğindedir. Yönelindikleri genel hedefler bakımından, önceleri a) yükseköğretime hazırlayan programlar b) hem mesleğe hem de yükseköğretime hazırlayan programlar ve c) hayata ve iş alanlarına hazırlayan programlar şeklinde toplanmış bulunmasına (VIII. Milli Eğitim Şura Kararları; Madde 15: Milli Eğitim Bakanlığı, 1974, s:111) karşın sonradan tüm lise haline getirilmiş olan ortaöğretim kurumlarından liselerin değişik kollarını bitirmiş olanlarla 77 çeşit lise dengi programla 325'in üzerinde dal programlarını (ÖSS 2000 kılavuzu,2000) bitiren öğrencilerin tümü böyle bir köprüden yararlanma durumuna gelmektedir. Bir de bu ortaöğretim kurumlarının, eğitim imkanları yönünden çeşitliliği (Eastmond, 1964; ÖSYM,1979) göz önüne alındığında; böyle bir köprüden yararlanma durumunda olanlar yelpazesinin daha da geniş olduğu ortaya çıkmaktadır. Öte yandan bu köprü, yükseköğretim kurumları tarafından da büyük bir çeşitlilik gösteren programlara hizmet vermektedir. Aynı seçme ve yerleştirme sistemiyle, dil ve edebiyat, sosyal bilimler, fen bilimleri, sağlık bilimleri, teknik alanlar, ziraat ve ormancılıkla ilgili dallar gibi yaklaşık 462 çeşit alanda eğitim veren 1794 yükseköğretim programına öğrenci seçilmektedir (ÖSYM, 2000). Ortaöğretim tarafına ek olarak yükseköğretim tarafının da bu ölçüde bir çeşitlilik göstermekte olması, bu ikisi arasındaki geçişi düzenleyen tek köprü niteliğindeki öğrenci seçme ve yerleştirme sisteminden beklentilerin artmasına yol açmaktadır. Kısaca özetlemek gerekirse, öğrenci seçme ve yerleştirme sisteminden, en az 77 çeşit ortaöğretim programından gelen adayların oluşturduğu bir kitleden, 462 çeşit yükseköğretim alanının her birinde başarılı olması beklenen öğrencilerin seçilmesi ve bu programlara yerleştirilmesi gibi bir görev beklenmektedir.

2.5. İlgili Yayın ve Araştırmalar

2000 yılına kadar uygulanan yükseköğretim programlarına öğrenci seçme ve yerleştirme işlemlerinin çeşitli yönlerini konu edinen bir çok araştırma yapılmıştır. Üniversite giriş sınavının yordama geçerliliğine ilişkin ilk araştırmalardan biri İpek ve Yaman (1969) tarafından yapılmıştır . Bu araştırmada 1952 yılında İstanbul Teknik Üniversitesine giren öğrencilerin giriş sınavında aldıkları puanlar ile birinci yıl ve ikinci yıl başarıları ve mezuniyet dereceleri arasındaki ilişki araştırılmıştır. Tan (1966), 1961-1962 öğretim yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi'ne giriş sınavında alınan puanlar ile üniversite birinci sınıf başarıları arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Onay (1972), 1971-1972 öğretim yılında Hacettepe Üniversitesi öğrencilerinin lise başarıları ile üniversite giriş puanları, üniversite giriş puanları ile üniversite başarıları ve lise başarıları ile üniversite başarıları arasındaki ilişkiyi araştırmış, lise başarıları ile üniversiteye giriş puanları arasında ve giriş puanları ile üniversitedeki başarı arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı; lise başarıları ile üniversite başarıları arasında ise anlamlı bir ilişkinin bulunduğu sonucuna ulaşmıştır. İleri (1985), Türk Eğitim Derneği Ankara Koleji Vakfı Özel Lisesi Orta kısım hazırlık sınıfına alınan öğrencilerin giriş puanlarının ortaokul birinci, ikinci ve üçüncü sınıflardaki başarılarını ne derece yordadığını araştırmış ve:

1. İlkokul diploma derecelerinin, ortaokul derslerindeki başarıyı yordamada geçerli ölçüt olmadığı
2. Giriş imtihanlarının, ortaokul birinci, ikinci ve üçüncü sınıftaki başarıyı öğrencilerin homojen olması nedeniyle az da olsa yordadığı
3. Yıllar ilerledikçe giriş puanları ile Matematik, Türkçe, Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi dersindeki genel başarı arasındaki korelasyonların düştüğü sonuçlarına varmıştır.

Oral (1985), Lise başarı ölçüleri ile yükseköğretime öğrenci seçme ve yerleştirme sınavı puanlarının ne derece de uyumlu olduğuna bakmış ve araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan yola çıkarak şu sonuçlara varmıştır:

1. Lise başarı ölçütleri ile Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı puanlarının ikisi için de doğru olmak üzere, bu ölçülerde yansıyan zihinsel faktörlerin önemli sayılabilecek bir ölçüde kararlılık gösterdiğini ortaya koymakta olduğu,

2. Bu ölçüde yansıyan zihinsel faktörlerindeki kararlılığın liselerin matematik kolu öğrencileri için daha fazla olduğu görülmekte olduğu,

3. Öğrenci Seçme ve Yerleştirme puanlarında yansıyan faktörler daha kararlı görülmekte olduğu,

4. Bu araştırmada elde edilen bulgular, lise başarı ölçütleri ile Öğrenci Seçme ve Yerleştirme puanları arasında, bunlarda yansıyan zihinsel faktörler bakımından beklenenin üzerinde sayılabilecek ölçüde bir benzerlik olduğu sonucuna varılmıştır.

Aşkar (1985), 1981 yılında uygulanan öğrenci seçme ve yerleştirme sınavı içinde yer alan “test” ve “test veya alt testler”den elde edilen puanlarla bu puanlardan seçme ve yerleştirme kararlarında kullanılmak üzere hesaplanan ağırlıklı ÖYS puanlarının yükseköğretimdeki başarıyı yordama gücünü belirlemeye çalışmıştır.

Özdoğan (1988), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu’na alınan öğrencilerin Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı puanları ile lise başarılarının üniversitedeki başarıyı yordama da etkililiği ve öğrencilerin mezun oldukları programlara göre Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu’ndaki başarıları arasında fark olup olmadığını araştırmış, lise ve dengi okul son sınıfta okunan derslerden sadece Psikoloji dersindeki başarı ile ağırlıklı ÖYS puanı arasında anlamlı bir ilişki olduğu; lise ve dengi okul son sınıf derslerinden araştırmaya konu olan tüm ders ve ders gruplarına ait ortalama başarı ile yüksekokul birinci sınıf güz yarıyılı derslerindeki ortalama başarının sadece Edebiyat-Sosyal Bilimlere ait birleşik başarı ile anlamlı ilişkide olduğu; eşit ağırlıklı ÖYS puanı ile yüksekokul derslerindeki başarılar arasında yüksek düzeyde bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Baykul (1989), ÖSS alt testleriyle yoklanan bilgi ve becerilerin ilk okul 5. sınıftan lise ve dengi okulların son sınıflarına kadar olan farklı okul, tür ve sınıflarında ne ölçüde kazanıldığını ortaya çıkarmak amacıyla yaptığı araştırmada şu sonuçları tespit etmiştir.

1. ÖSS’de yer alan Türkçe, Sosyal Bilimler, Matematik ve Fen Bilimleri Alt Testlerinin dördünde de az sayılmayacak miktarda ilkokul 5. Sınıf ve ortaokul öğrencilerinin cevaplayabileceği soruların var olduğunu,

2. Alt testlerin, hesaplanan KR-20 güvenirlikleri yeterli sayılabilecek yükseklikte olduğunu,

3. Türkçe ve Sosyal bilim Alt Testlerde ölçülmek istenen bilgi ve beceriler yönünden ilkokul 5. sınıftan lise ve dengi okulların son sınıflarına doğru, okul düzeyinde tedrici bir gelişme olduğunu,

4. Matematik ve Fen Bilimleri Alt testlerinde ölçülmek istenen bilgi ve becerilerde, ilkokul 5. sınıftan sonraki öğreniminde lise fen kolu dışındaki tüm lise ve dengi okulların fen puanlarında düşme olduğunu,

5. Ortaokul 3. Sınıftan lise 1. sınıfa geçerken başarılı öğrenciler öncelikle liseyi daha sonra meslek liselerini tercih ettiklerini,

6. Lise ve dengi okulların son sınıflarında okuyan öğrencilerin ÖSS testlerinde büyük ölçüde başarı elde edildiğini belirtmiştir.

Demirok (1990), ÖSS ve ÖYS puanları ile lise ve dengi okullardaki başarının yüksek öğretimdeki başarıyla, 1988-1989 öğretim yılında EÖD (Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme), EPÖ (Eğitim Programları ve Öğretim) ve EPH (Eğitimde Psikolojik Hizmetler) anabilim dallarının ikinci sınıflarındaki öğrencilerin bu anabilim dallarındaki başarıları arasında nasıl bir ilişkisinin olduğunu araştırmış ve;

1. ÖSS ile üniversitedeki başarılar arasındaki korelasyonlar, birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıflar için ve genel akademik ortalama için hesaplanmış, bu iki değişken arasındaki korelasyondan hiçbirinin anabilim dallarına göre anlamlı olmadığı,

2. Lise ve dengi okul başarısı ile ÖSS puanları arasındaki korelasyonların ise hiçbir anabilim dalı için anlamlı olmadığı,

3. Lise ve dengi okul başarısı ile ÖYS, TM, TS, S puanları arasındaki ilişkiye her anabilim dalı için bakılmış, bulunan korelasyon katsayılarından TM puanı ile EPH (Eğitimde Psikolojik Hizmetler) bölümü öğrencilerinin lise ve dengi okul başarısı arasındaki; TS puanı ile EÖD (Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme) bölümü öğrencilerinin lise ve dengi okul başarıları arasındaki, Sosyal puanı ile EÖD bölümü

öğrencilerinin lise ve dengi okul başarıları arasındaki korelasyonların anlamlı olduğu sonucuna varmıştır.

Horoz (1995), Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti maarif kolejleri birinci sınıf öğrencilerinin akademik başarıları ile bu okullara giriş puanları arasındaki ilişki üzerine bir araştırma yapmıştır. Araştırma bulgularına göre, giriş sınavında kullanılan testlerin güvenilirliklerinin yüksek olduğu ve giriş sınavından alınan toplam puanlar ile Kolejlerin orta okul birinci sınıflarındaki akademik başarıları arasındaki korelasyon katsayılarının orta düzeyde ve istatistiksel bakımdan manidar olduğu görülmüştür.

Begik (1997), Akademik başarının kestirilmesinde yetenek, ilgi, kişilik özellikleri, ÖSYS ve lise başarısının etkisini araştırmış, genel olarak regresyon tekniği kullanmıştır. Araştırmada öncelikle, değişkenlerin ortalama ve standart sapmaları bulunmuş ve akademik başarı ile ilişkisine bakılmıştır. Daha sonra, ilişkiler yüksek olandan düşüşe doğru sıralanmış ve sıra ile çoklu regresyon değerleri ve eşitlikleri elde edilmiştir. Araştırma hem zihinsel (yetenek, ÖSYS başarısı, lise not ortalaması) hem de zihinsel olmayan (kişilik, ilgi) faktörlerinin incelenmesi bakımından dikkate değerdir.

Bugüne kadar ÖSYM’de yapılmış araştırmaların pek çoğu sınavlarda kullanılan testlerden elde edilen ağırlıklı puanların güvenilirlikleri, bir yandan ortaöğretimde öğrenilenlerle bağıntısı, öte yandan da yükseköğretimde gerçekleşecek başarıyı yordama gücü ile ilgili araştırmalardır. Bu araştırmalar önemli bir bölümünün doktora tezi gereğini karşılamak üzere yapılan çalışmalar olması bakımından dikkate değerdir. Test puanı ve ağırlıklı puanların güvenilirlik ve çeşitli açılardan geçerlikleri ile ilgili bu araştırmalara ek olarak, ÖSYS’ye katılan adayların sosyo-ekonomik düzey göstergeleri ile sınavlardaki başarı; ortaöğretim kurumlarından mezun olan adayların sınav başarıları, yükseköğretim programlarının adaylarca tercih edilme derecesi, yükseköğretim programlarındaki kontenjanlar ve yükseköğretim istatistikleri ile ilgili çalışmalar yapılmış ve yapılan bu çalışmalar aşağıda sıralanmıştır.

Üniversitelere olan talebin yoğunluğunun nedenleri ve özellikleri (Payaslıoğlu ; 1990), Türkiye'deki yüksek eğitim (ÖSYM; 1990), Eğitim programları ve öğretim (Özçelik; 1992), Ölçekleme teknikleri (Baykul; 1992), Seçilmiş bazı ülkelerde yükseköğretime geçiş (Güvenç; 1992), TC Yükseköğretim Kurulu Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi: Kuruluşu, Gelişmesi, Çalışmaları (Dökmen; 1992), 1991 ÖSYS yükseköğretime öğrenci seçme ve yerleştirme sınavı, adayların sosyo-ekonomik özellikleri ve sınavdaki başarıları, (Payaslıoğlu, Öz, Sadık; 1992), Öğrenci seçme ve yerleştirme sınavı adayları için üniversiteler, Yükseköğretim programları ve meslekler rehberi (Kuzgun; 1998), Türkiye'de yükseköğretime giriş (Toker; 1997), yükseköğretim kurumlarına öğrenci seçme ve yerleştirme sistemi (ÖSYM; 1997).

2.6. Yurt Dışında Yapılan İlgili Yayın ve Araştırmalar

Konu ile ilgili olarak yurt dışında yapılan araştırmalar incelendiğinde, akademik başarıya etki eden etmenlerin, geniş bir yelpazede ele alındığı görülmektedir. Akademik başarı ile bilinen değişkenler dışında, sigara içme, tırnak yeme, sosyal faaliyet türü, çok uyuma, kilo sorunu, ceza alma, ırk ayrımı gibi doğrudan ilişkili değilmiş gibi görünen pek çok değişken ele alınmıştır. Bu yüzden literatür, araştırmada kullanılan değişkenler paralelinde taranmaya çalışılmıştır.

Thorndike ve Hagen (1963) bir önceki eğitim kademesindeki başarı ile bir sonraki eğitim kademesindeki başarı arasındaki ilişkinin, başarı ve yetenek arasındaki ilişki kadar yüksek olduğunu söylemektedirler.

Marks (1965) on beş kadar değişkenin akademik başarıyı kestirmedeki etkilerini araştırmıştır. Araştırma bulgularına göre, akademik başarıyı en iyi olarak lise not ortalamasının kestirdiği bulunmuştur.

Gallassich (1967) Texas Üniversitesi Mühendislik Bölümü birinci sınıf öğrencilerinin akademik başarılarına etki eden faktörleri araştırmıştır. Araştırmada Scholastic Aptitude Test (S.A.T) ve College and University Environment Scales (CUES) kullanılmıştır.

CEUS sonuçlarına bakıldığında, öğrencilere ortalamaya göre daha duyarlı, entelektüel çevreye sahip, daha pratik, fakat daha az komünal ve daha az rahatlatıcı özelliktedir. Bulgular öğrencilerin mühendislik tipine uygunluk göstermediğini ortaya çıkartmıştır.

Araştırma sonuçları akademik başarıyı yordayıcı bir model oluşturmanın güçlüğüne ortaya çıkararak, lise başarıları ve yeteneklerin kolej başarılarını etkilediğini göstermiştir.

Lunneborg (1967) kişilik özellikleri ile okul başarıları arasındaki ilişkileri inceleyerek, Kişiliği Edwards Kişisel Tercih Envanteri ile ölçmeye çalışmıştır. Buna göre yüksek düzeyde “başarma” ve “duyguları anlama” ile düşük düzeyde “kendini suçlama” alt ölçekleriyle okul başarıları arasındaki ilişki saptanmıştır.

Lewis (1973) ve Kirk (1982) yeteneklerin okul başarısında önemli bir yere sahip olduğunu saptamışlardır.

Benjamins ve Erdman (1977) nin üniversite öğrencileri arasında yaptığı bir araştırmada, öğrencilerin performansları kestirilmeye çalışılmış ve bu amaç için 8 test kullanılmıştır. Bunlar arasında; Beta Hayat Hikayesi Envanteri, Kalifornia Kişilik Envanteri, Miller Benzerlik Testi sayılabilir. Sonuçlara göre; öğrencilerin performansını kişilik ve ilgi, akademik başarıya göre daha iyi kestirebilmektedir. Ayrıca geleneksel akademik başarı testi, fakülte performansını kestirememektedir. Bunlara ek olarak, kişilik ve ilginin, öğrencilerin fakülte tercihlerinde etkili olduğunu saptamıştır.

Dabney S. Lancaster Community Kolejinde okuyan 172 öğrenci arasında yapılan çalışmada, akademik başarı ile genel başarı, kişilik özellikleri ve tutum arasındaki

ilişkiler incelenmiştir. Bulgulara göre, akademik başarı ile genel başarı arasında ilişki saptanmıştır. Ayrıca, kendini kabul, esneklik, bağımsızlık, entelektüel olma ve kendini kontrol etme gibi kişilik özellikleri ile akademik başarı arasında ilişki bulunmuştur (Dutrow ve Houston 1981).

Wolfe ve Grosch (1992) Sosyal Öğrenme Kuramının, “akademik başarı ile benlik kavramı arasındaki ilişkinin pozitif yönde” olduğu varsayımından hareket ederek, 355 üniversite öğrencisi üzerinde bir araştırma yapmışlardır. Araştırmada; kolej başarısı, kişilik testi, yetenek testi, üniversite notları ve benlik kavramı değişkenler olarak ele alınmıştır. Çalışmada, başarı ile kişilik özellikleri arasında ilişki bulunamamıştır.

Panayota (1993)’nın daha önceki öğrenimlerine göre avantajlı olarak nitelendirilen 112 öğrencisi üzerinde yaptığı araştırmasında, akademik başarıyı sosyal ve kişilik faktörlerine göre kestirmeye çalışmıştır. İstatistik tekniği olarak regresyon analizi kullanılmıştır. Sonuçlara göre akademik başarıyı ailenin beklentisi, öğrencilerin bilişsel yetenekleri ve dışı vurdukları davranışların kestirdiği bulunmuştur.

Araştırmalar genel olarak akademik başarıya etki eden etmenleri zihinsel olan ve zihinsel olmayan faktörler diye iki bölümde incelemişlerdir. Zihinsel olan faktörler arasında zeka, yetenek, daha önceki okuldaki not ortalaması, bilişsel düzeyi vb. sayılabilir

Genel hatlarıyla yukarıda verilen bilgiler ışığında yapılacak olan bu tez çalışmasının konusu; “*Orta Öğretim Başarısı ölçütleri (mezuniyet notları) ile ÖSS Puanları Arasındaki ilişkinin Araştırılması*” olarak tespit edilmiştir.

2.7. Problem Durumu

Yukarıda belirtildiği gibi ülkemizde uygulanmakta olan öğrenci seçme sınavı yaklaşık 325 çeşit ortaöğretim dalı ile 1794 çeşit yükseköğretim programı arasındaki

öğrenci geçişini sağlamaktadır. Bu sınavın sonuçlarına dayanarak değişik ortaöğretim programlarından gelen adaylar arasında her bir yükseköğretim programında başarılı olma olasılığı yüksek olanların seçilerek bu programa yerleştirilmesine çalışılmaktadır (ÖSYM-2000). Bu sistem 30 yılı aşkın bir süredir işlemekte ve yakın gelecekte de bir alternatif görünmemektedir.

Ortaöğretim ile yükseköğretim arasındaki tek geçiş niteliğinde olan öğrenci seçme ve yerleştirme sınavının, amaca hizmet derecesi yüksek bir sınav olması gerektiği açıktır. Bu ise sınavın bir bütün olarak geçerliliği demektir. Sınavda önceden hazırlanıp denenerek güvenilirliği ve belli amaçlarla geçerliliği istenilen düzeylere getirilmiş testlerden yararlanılmasıyla mümkün olur (Arıcı, 1975; Turgut, 1979). Ancak ülke koşullarında gizlilikle ilgili bazı gerekler böyle yollara başvurulması olasılığını büyük ölçüde ortadan kaldırmaktadır.

Bu araştırmanın temel amacı; lise başarı ölçütleri ile ÖSS puanları arasındaki ilişkileri inceleyerek, eğitim sisteminde birbirini izleyen iki ayrı zamanda iki farklı amaçla elde edilen bu ölçülerin beklenen derecede bir uyum içerisinde olup olmadığını ortaya koymaktır. Bu yapılabilirse daha önce sözü edilen eleştirilerde cevaplanmış olacaktır. Aşağıda bu çalışmada çözüm aranan problem ve alt problemler, bunların çözümü için cevaplanması gereken sorular ve daha sonrada araştırmanın sayıltıları ve sınırları üzerinde durulmaktadır.

2.8. Problem

Bu araştırmanın ana problemini, ortaöğretim başarı ölçütleri ile ÖSS puanları arasında ne derecede bir ilişkinin olup olmadığı teşkil etmektedir.

2.9. Alt Problemler

Araştırma problemi yakından incelendiğinde bunun başlıca üç yönünün olduğu ortaya çıkmaktadır.

- a. Ortaöğretim başarı ölçütleri (mezuniyet notları) ile ÖSS puanları arasındaki ilişki.
- b. ÖSS'deki soruların bu sınavda teşkil ettiği ağırlık ile ortaöğretimde bu alanlarla ilgili derslerin müfredat içerisindeki ağırlıkları arasındaki ilişki.
- c. Öğrencilerin fen derslerindeki başarıları ile ÖSS'de fen bilimleri alt testinde gösterdikleri başarıları arasındaki ilişki.

Lisedeki öğrenim kapsamının etkinliği ve başarıyı değerlendirme yaklaşımı yıldan yıla ve okuldan okula az çok değişme gösterebilir. Ayrıca yükseköğretime öğrenci seçme ve sınavı da her yıl yeniden hazırlanmaktadır. Bu nedenle, sınavda alınan puanların da az çok değişme göstermesi beklenebilir. Bunların tümü birlikte değerlendirildiğinde, araştırma probleminin yukarıda sözü edilen yönleriyle tatmin edici bir açıklığa kavuşturulabilmesi, aşağıdaki sorulara inandırıcı cevaplar bulunmasıyla mümkün görünmektedir.

- a) Liselerin ortaöğretim başarıları yıldan yıla ve okuldan okula nasıl bir değişiklik göstermektedir?
- b) Liselerin ÖSS başarıları yıldan yıla ve okuldan okula nasıl bir değişiklik göstermektedir?
- c) Liselerde öğrencilerin mezuniyet notlarıyla ÖSS puanları arasında bir ilişki var mıdır? Bu ilişki okuldan okula ve yıldan yıla nasıl bir değişim göstermektedir?
- d) Liselerdeki farklı kolların ortaöğretim başarıları ile ÖSS başarıları arasında nasıl bir ilişki vardır? Bu ilişki okuldan okula ve yıldan yıla nasıl bir değişim göstermektedir?
- e) Liselerdeki farklı kolların ortaöğretim başarıları nasıl bir değişim göstermektedir?
- f) Araştırma kapsamına alınan okullarda kolların ortaöğretim başarıları ve ÖSS başarıları yıldan yıla ve okuldan okula nasıl bir değişim göstermektedir?
- g) Araştırma kapsamına dahil edilen okulların farklı kollarında ÖSS'de soru sorulan alanlarla ilgili derslerin ağırlığı koldan kola nasıl bir değişim göstermektedir?

h) Farklı okulların fen kollarından mezun olan öğrencilerin fen derslerindeki başarıları ile aynı öğrencilerin ÖSS’de fen bilimleri testindeki başarıları arasında nasıl bir ilişki vardır?

2.10. Sayıtlar

1. Ortaöğretim başarı ölçütleri (mezuniyet notları) ile ilgili önemli bir hata yoktur.

2. Lise başarı ölçütleri öğretim programının hedefleriyle tutarlı bir öğrenme düzeyini yansıtır.

3. Araştırmada, kapsanan yıllar içerisinde öğretim programı inceleme kapsamına alınan tüm liselerde öngörülene yakın bir biçimde uygulanmıştır.

4. Araştırmada kapsanan yıllar içinde liselerin öğretim programında ve başarıyı değerlendirme yaklaşımında araştırma sonuçlarını etkileyebilecek bir değişiklik olmamıştır.

5. Araştırmada kapsanan yıllardaki ÖSS uygulamalarında adaylara bilgi birikimlerini puanlarına yansıtma olanağı tanınmıştır.

6. Ortaöğretim başarısını temsil eden mezuniyet notları, öğrencilerin bilgi düzeyleri ile doğru orantılıdır.

7. Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi tarafından açıklanan ÖSS puanları gerçeği yansıtmaktadır.

8. Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi tarafından açıklanan ÖSS puanları adayların bilgi birikimiyle doğru orantılıdır.

9. ÖSS’de, ortaöğretim müfredatına paralel sorular sorulmaktadır.

10. Öğrencilerin ÖSS’deki fen bilimleri testine vermiş oldukları cevaplarla ilgili kendilerine ait beyanları doğru kabul edilmiştir.

2.11. Tanım ve Kısaltmalar

Bu araştırmada kullanılan terimlerden bazıları aşağıdaki gibi tanımlanmıştır.

Lise: Yükseköğretime hazırlayıcı programların uygulandığı ve orta okuldan sonra üç yıllık eğitim veren resmi öğretim kurumu

Yükseköğretim Programı: Ortaöğretim üzerine iki ile altı yıl arasında bir süreyle eğitim veren ve merkezi sınav sistemiyle öğrenci alan eğitim kurumlarında uygulanan program.

Ortaöğretim başarı ölçütleri: Öğrencilerin lisede almış oldukları derslerdeki başarılarının ölçüsü kabul edilen mezuniyet notları.

ÖSS Puanları: Öğrencilerin yükseköğretime öğrenci seçme sınavında yer alan test veya alt testlerdeki doğru cevapların sayıları

Aday: Bir yükseköğretim kurumuna girmek için ÖSS sınavına katılan öğrenci.

ÖSYM: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi.

ÖSS: Öğrenci seçme sınavı.

2.12. Araştırmanın Sınırları

Araştırmanın sağlıklı bir biçimde yürütülebilmesi için bulgularla ilgili olarak bazı sınırlamalar getirilmiştir. Bu sınırlamalar şunlardır.

Bu araştırmada, sadece bilişsel (cognitive) nitelikler üzerinde durulmaktadır. Okul eğitiminde bilişsel öğrenmeler büyük bir yer tutmakla birlikte tüm öğrenmelerin bunlardan oluşmadığı, okulda öğrencilere, bunların yanında devimsel (affektif) veya duyuşsal (psikomotor) yönü baskın olan bazı niteliklerin de kazandırıldığı bilinmektedir. Ayrıca öğretme-öğrenme süreçlerinde de bilişsel giriş davranışları niteliğindeki öğrenme ürünleri güçlü bir etken olmakla birlikte bu süreçlerde, bazı devimsel beceriler, duyuşsal özellikler ve öğretim hizmetinin de etkili olduğu araştırmalarla ortaya konmuştur (Bloom, 1976). Ancak, okul öğrenmeleri söz konusu olduğunda, gerek öğrenme ürünleri arasındaki payı, gerekse öğrenme sürecindeki rolü bakımından bilişsel nitelikler seçkin bir yere sahiptir. Bilişsel öğrenme genellikle kavramlar, prensipler, kanunlar, teoriler ve problem çözme süreci ile ilgili bilgilerin öğrenilmesini içerir. Duyuşsal öğrenme, inanç, niyet ve hislerle ilgili kavramların bireylerdeki değişimini ifade eder. Devinişsel öğrenme ise, bireylerin değişik organlarının eğitim-öğretimde kullanılması ile ilgili becerilerin

geliştirilmesini içerir. Daha önemlisi, yüksek öğretime öğrenci seçme sınavlarında değişik nedenlerle sadece bilişsel niteliklerin yoklanması yoluna gidilmektedir. Bu nedenle bu araştırma bilişsel niteliklerle sınırlı tutulmuştur.

ÖSYM tarafından her yıl yapılan Öğrenci Seçme Sınavına etki eden faktörlerin sayısı oldukça fazladır. Bu faktörlerden bazılarını aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür:

1. Adayın sınava girme aşamasına gelinceye kadar ki bilgi düzeyi,
2. Adayın sınav stresini yenip yenememesi,
3. Ailenin aday üzerine etkisi,
4. Adayın veya ailesinin ekonomik durumu,
5. Adayın özel ders alması veya dershaneye gitmesi,
6. Adayın cinsiyetinin sınav üzerine etkisi,
7. Adayın arkadaş çevresinin sınav üzerine etkisi,
8. Adayın ortaöğretim başarısının sınav üzerine etkisi

Yukarıda maddeler halinde sıralanan faktörlerin sayılarını artırmak mümkündür. Ayrıca bu faktörlerin her biri tez çalışması olabilecek niteliktedir. Bu faktörlerin hepsini veya bazılarını kapsayan bir tez çalışması yapmak, yelpaze çok geniş olduğundan, bir araştırmacının sınırlarını zorlayacak niteliktedir. Ancak bu çalışmalar ayrı ayrı yapıp toplanması halinde sınavla ilgili detaylı bir bilgi birikimi elde edilir. Bu amaçla çalışmamızda ortaöğretim başarısının ÖSS ile ilişkisi incelenmiştir.

Bu çalışmada, ortaöğretim başarı ölçütleri ile ÖSS puanları arasındaki ilişki üzerinde durulmaktadır. Ortaöğretimdeki yaklaşık 77 çeşit programdan sadece bir tanesi liselerde uygulanmaktadır. Oysa bu programların tümünden gelen öğrenciler ÖSS'ne katılmaktadır. ÖSS puanları, bir bakıma, sadece lise başarı ölçütleri ile değil, bütün ortaöğretim okullarındaki başarı ölçütleri ile uyumlu olmak durumundadır. Ancak, okul başarısı ölçüleri ile ÖSS puanları arasındaki ilişkiyi bu kadar geniş bir çerçevede ele almak bir araştırmacının imkanlarını aşabilir. Bu nedenle mevcut çalışmada, ÖSS puanları ile bu sınavdaki testlerin kapsamına en yakın programın uygulanmakta olduğu lisedeki başarı ölçülerinin ilişkisi incelenmiştir. Bu

ikisi arasında ilişki bulunmaması halinde, ÖSS puanları ile diğer programlardaki başarı ölçütleri arasında da ilginin olmaması beklenebilir. Ancak bu yargının tersi doğru olamaz. Lise başarı ölçütleri ile ÖSS arasında beklenen derecede ilginin bulunması, diğer ortaöğretim okulları için de durumun aynı olduğunu göstermez. Bu son durumdaki ilişkinin ayrıca incelenmesi gerekir.

Bu araştırmada bir problemin, kendiliğinden var olan durumlardan sağlanan bilgileri kullanarak ve böyle durumlar arasında karşılaştırma yaparak, başka bir değişle değişik durumlardaki incelemeleri araştırmanın tekrarları gibi ele alarak çözülmesine çalışılmıştır. Bu araştırmanın bulgularının daha başka okullarda yapılacak yeni araştırmalarla desteklendikçe güç kazanacağı ve bu bulguların genellenebilirliğinin artacağı açıktır.



3. YÖNTEM

Bu araştırma, problemi bakımından uygulamalı bir araştırma niteliğinde olup, araştırmanın yöntemini, betimsel bir çalışma olarak nitelemek mümkündür. Ayrıca bu çalışmada doküman analiz ve mülakat yöntemi kullanılmıştır. Toplanan verilerin doğruluğu test edildikten sonra SPSS programında varyans analizi, aritmetik ortalama, standart sapma ve korelasyon değerlerine bakılmıştır.

Bu çalışmada ele alınan konular üç ana grupta toplanmıştır.

- a) Lise mezuniyet notları ile ÖSS puanları arasındaki ilişkinin araştırılması.
- b) Öğrencilerin ortaöğretim boyunca almış oldukları derslerin % oranı ile ÖSS’de sorulan soruların alanlara göre % oranlarının karşılaştırılması.
- c) Örneklem grubu içerisinde bulunan dört lisenin (Fen Lisesi, Anadolu Lisesi, Erzurum Lisesi ve Cumhuriyet Lisesi) fen kolu öğrencilerinden on’ar kişilik öğrenci grubunun fen derslerinde almış oldukları geçme notlarının yüzdesi ile ÖSS’de fen bilimleri alt testindeki sorulara verilen cevaplama yüzdelerinin incelenmesi.

Yukarıda sözü edilen inceleme alanlarına ait veriler SPSS programında değerlendirilmiş ve incelenen değişkenlere ait korelasyon, standart sapma , ortalama gibi istatistiksel analizler uygulanarak, analiz sonuçları yorumlanmıştır.

3.1. Evren ve Örneklem

Bu çalışmada ele alınan problem, Erzurum merkezindeki bazı okullar üzerinde araştırma yapılarak cevaplandırılmaya çalışılmıştır. Belli bir kitleyi temsilci bir örneklem alma yerine çalışmada kapsanan okullar arasında, bir yandan öğretim programının öngörülene yakın biçimde uygulanabildiği, öte yandan da her yıl ÖSYM’nin yayınlamış olduğu illere göre okulların ÖSS’deki başarı sıralaması göz önüne alınmıştır. Yıldan yıla görülebilecek değişimleri incelemek için her okulun ardışık iki yıldaki son sınıf öğrencileri, okuldan okula görülebilecek değişiklikleri

incelemek için de aynı yıllarda dört ayrı okuldaki son sınıf öğrencileri üzerinde çalışılması yoluna gidilmiştir.

Bu araştırmadaki örneklem gruplarının, 1999 ve 2000 yıllarında Erzurum merkezindeki İbrahim Hakkı Fen Lisesi, Erzurum Anadolu Lisesi, Erzurum Lisesi ve Erzurum Cumhuriyet Lisesi'nin son sınıf öğrencilerinden oluşturulmuştur

Örneklem grubuna dahil edilen okulların 1999-2000 yıllarındaki okul mezuniyet notları ile ÖSS'ye giren öğrencilerin ÖSS puanları arasındaki ilişkinin dikkate alınmasıyla okuldan okula olan farklılıklar incelenmiştir.

Okul mezuniyet notları ile ÖSS puanları arasındaki ilişkinin araştırılmasında okulların mevcut kollarının da dikkate alınması gerektiğine karar verilmiş, bu amaçla okul farkı gözetmeksizin kollar arasındaki ilişki de araştırılmıştır. Örneklem grubuna dahil edilen okullarda "Kredili sınıf geçme sistemi" uygulanmaktadır. Bu sistem, amaçları birbirinden çok az farklılık gösteren üç farklı kol içermektedir. Bu kollar, Fen, Türkçe-Matematik ve Sosyal kollarıdır. Her okulun kapsadığı kollar Tablo 3.1'de verilmiştir. Araştırmada her kol ayrı ayrı dikkate alınarak mezuniyet notları ile ÖSS'deki puanları arasındaki ilişki dikkate alınmıştır.

Tablo 3.1. Araştırma kapsamına alınan okullardaki kol dağılımı

Okul	Fen kolu	Türkçe-Matematik	Sosyal
İ. H. Fen	X		
Erzurum Anadolu	X	X	
Erzurum	X	X	X
Erzurum Cumhuriyet	X	X	X

Çalışmada her bir okulun Fen, Türkçe-Matematik ve Sosyal kollarına ait derslerin tüm dersler içerisindeki oranı ile ÖSS'de bu kollardan sorulan soruların tüm sorulara oranı arasındaki ilişkinin incelenmesi yapılmıştır.

Çalışmayı genelden özele indirgemek amacıyla, her okulun Fen kollarından keyfi on'ar kişilik öğrenci grupları seçilmiştir. Bu öğrencilerin Fen derslerine ait ders geçme notlarının aritmetik ortalaması ile ÖSS'de sorulan Fen Bilimleri sorularına verilen cevapların oranı arasındaki ilişki incelenmiştir.

Örneklem olarak almış olduğumuz okullardan 1999 yılında mezun olan öğrenci sayısı 547, 2000 yılında ise 555 kişi olup toplam 1102 kişi üzerinde araştırma yapılmıştır. Örneklem olarak Erzurum ilinde bulunan yerleşik dört lise alınırken evren olarak Türkiye genelinde bu sistemle öğrenci yetiştiren tüm liseler düşünülebilir.

3.2. Değişken

Bu araştırmada iki değişken grup üzerinde durulmaktadır. Bunlardan ilki, örneklem gruplarındaki öğrencilerin lise yıllarında okudukları derslerden almış oldukları sınıf geçme notlarıdır. İkincisi ise, aynı öğrencilerin öğrenci seçme sınavında test ve alt testlerden almış oldukları puanlardır.

Bir dersle ilgili sınıf geçme notu öğrencinin o dersten aldığı birinci ve ikinci kanaat dönem notlarının aritmetik ortalamasıdır (Tebliğler dergisi sayı 2099). Bir kanaat dönemindeki not ise öğrencinin bu dönem içinde yazılı, sözlü ve başka sınavlardan sağladığı puanların bir bileşkesidir. Bu araştırmada ele alınan birinci grup değişkenleri oluşturan mezuniyet notları, öğrencilerin ortaöğretim boyunca almış oldukları ders geçme notlarının aritmetik ortalamasıdır.

Okulların kolları arasındaki incelemede, bütün kollarda alınan derslerde bir farklılık olmamasına rağmen seçmeli ders adı altında verilen bazı derslerde farklılıklar gözlenmektedir. Bundan dolayı, araştırma kapsamındaki okullarda haftalık ders saatleri birbirinden farklıdır. Örneğin, Fen Lisesinden mezun olan öğrenciler, hafta da 40 saatlik bir programı tamamlarken, Anadolu Lisesindeki öğrenciler 36,

Erzurum ve Cumhuriyet Lisesindeki öğrenciler ise 33 saatlik bir programı tamamlamaktadır. Dolayısıyla, ortaöğretim süresince bir öğrenci toplam olarak Fen Lisesinde 120, Anadolu Lisesinde 108, Erzurum ve Cumhuriyet Lisesinde ise 99 saat'lik bir programı tamamlayarak mezun olmaktadır.

Bu araştırmada ele alınan değişkenlerden ikinci grubu, örneklem gruplarındaki öğrencilerin öğrenci seçme sınavında aldıkları test veya alt test puanlarından oluşmaktadır. Öğrenci seçme sınavı söz konusu yıllarda tek aşamalı bir sınav şeklinde uygulanmıştır. Sınavda adaylara, biri sözel diğeri sayısal bölüm olarak adlandırılan iki test uygulanmıştır. Bu testlerden Sözel bölüm, Türkçe'yi kullanma gücü ile ilgili sorulardan ve Sosyal Bilimlerdeki temel kavram ve ilkelerle düşünme sorularından, sayısal bölüm ise matematiksel ilişkilerden yararlanma gücü ile ilgili sorulardan ve Fen Bilimlerindeki temel kavram ve ilkelerle düşünme sorularından oluşmaktadır (ÖSS, 2000).

Türkçe, Sosyal Bilimler, Matematik ve Fen Bilimleri ile ilgili ÖSS alt test puanları, lisedeki mezuniyet notlarıyla doğrudan ilişkili sayılabilecek birer ölçü niteliğindedir. Aralarındaki en önemli fark, notların birer öğrenme düzeyi ölçüsü, puanların ise birer yordayıcı özelliğine sahip olmasıdır. Bu ise, aralarındaki ilişkiyi büyük ölçüde ortadan kaldıracak bir fark olarak görülmemektedir.

Burada bir noktanın belirtilmesi gerekmektedir. Öğrenci seçme ve yerleştirme ile ilgili kararlarda yukarıda sözü edilen test veya alt test puanları değil, bunların değişik şekillerde ağırlıklandırıldığı bileşikler kullanılmaktadır. Ancak, böyle bir araştırmada sadece bu bileşiklerin alınması, diğeri bir değişle test veya alt test puanları seviyesine inilmesi yeterli sayılmaz. Çünkü, lise başarı ölçüleri ile ÖSS puanları arasında belli derecede bir uyum bulunması ve ikinci olarak da bu uyumun, bileşkelerin oluşturulması sırasında bozulmamış olması gerekir. Bileşkeler seviyesinde kalınarak mezuniyet notları ile ÖSS puanları arasında belli derecede bir uyum bulunamazsa bu durum, mezuniyet notları ile test veya alt test puanları arasında da bir uyum bulunmadığı anlamına gelmeyebilir. Bu son ölçüler arasında bir uyum bulunduğu halde bu uyum bileşkeler oluştururken bozulmuş olabilir. Böyle bir gereklilik

nedeniyle lise başarı ölçüleriyle ÖSS puanları arasındaki uyumun, test veya alt test puanları kullanılarak test edilmesi yoluna gidilmiş olup, bu amaçla 2000 yılı ÖSS’nda Fen Bilimleri alt testinde yapılan doğru soru adedinden yararlanılmıştır.

3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu araştırmada ele alınan problemlerin çözümüne yardımcı olabilmek amacıyla kullanılan veriler iki ayrı kaynaktan sağlanmıştır. Birinci grup değişkenleri oluşturan mezuniyet notları, okulların ilgili yıllara ait “Diploma defterleri”nden, ikinci grup değişkenleri oluşturan ÖSS puanları ise ÖSYM’deki bilgi işlem kayıtlarından alınmıştır. Her iki halde de toplanan bilgiler kontrol edilmiş, değişik kaynaklardan elde edilen veriler öğrencilerin ÖSYM numaralarından yararlanılarak birleştirilmiş ve analize hazır hale getirilerek bilgi işlem ortamına aktarılmıştır.

Toplanan verilerin doğruluğu sağlandıktan ve bu veriler analize hazır hale getirildikten sonra gerekli istatistiki analizlere başlanmıştır. Bütün veriler önce betimsel istatistiklerle (aritmetik ortalama, standart kayma ve korelasyon) özetlenmiş ve sonra da problemlerin çözümü için gerekli görülen analizlere tabi tutulmuştur.

3.4. Verilerin Analiz Teknikleri

3.4.1. Anova Varyans Analizi

İkiden fazla örnek ortalaması arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını test ederken varyans analizine baş vurulur. Varyans analizi, tek yönlü uygulanır. Belirli bir grup, ana kütlede bağımsız tesadüfi örnek seçildiğinde, bu örneklerin ortalamalarından hareketle ana kütle ortalamalarının birbirinden farklı olup olmadığı test edilebilir. Varyans analizinin temel amacı, ikiden fazla örnek için, örnek ortalamasının ($X_{\text{örnek}}$) genel ortalamadan, (X_{genel}) sapmalarının kareler toplamını, bu saptamalara sebep olan etkileri kısımlara ayırarak analiz yapmaktır. Bu analizler sonucunda, örnekler

arasında uygunluk olup olmadığının, söz konusu örneklerin aynı ana kütleden gelip gelmediği test edilmektedir.

Varyans analizi yapılırken;

1. Genel kareler toplamı (GKT) ve genel kareler toplamının serbestlik derecesi,
 2. Gruplar arası kareler toplamı (GAKT) ve gruplar arası kareler toplamının serbestlik derecesi,
 3. Gruplar içi kareler toplamı (GİKT) ve gruplar içi serbestlik derecesi,
- şeklinde üç yol izlenir.

Genel kareler toplamı (GKT): Hem gruplar arasındaki hem de her bir grubun puanları arasındaki karelerin toplamıdır. Başka bir ifade ile, gruplar arası ve gruplar içi varyansın toplamıdır. GKT, bütün gruptaki puanların kareleri toplamı – $(T \text{ top}^2 / \text{serbestlik derecesi})$ 'den bulunur.

Gruplar arası kareler toplamı (GAKT): Testin farklı gruplara uygulanması sonucunda, gruplar arasında meydana gelen ekstra farklılıkların bir ölçüsüdür. GAKT; $[(\text{her grubun toplam puanlarının, kareleri toplamı} / n) - (T \text{ top}^2 / n.k)]$ şeklindedir.

Gruplar içi kareler toplamı (GİKT): grup puanları arasında meydana gelen hatadır. $GİKT = GKT - GAKT$ ifadesi ile verilir.

Tablo 3.2 de verilen parametrelerin anlamları şu şekildedir:

n ; her bir grup için öğrenci sayısı

k ; grup sayısı

$\sum_{i=1}^k \sum_{j=1}^n x_{ij}^2$; gruptaki her bir puanın karesinin toplamı

T_i ; bir grubun puanlarının toplamı

T ; bütün grupların puanlarının toplamı

S_1^2 ; birinci grup değişkenin standart sapmasının karesi

S_2^2 ; ikinci grup değişkenin standart sapmasının karesi

Tablo 3.2. Varyans analizi özet tablosu

Kaynak	Kareler top. (K.T)	Serb. Der. (S.D)	Kareler ort. (K.O)	F (Test ist.)	p
GAKT	$\sum_{l=1}^k T_l^2 / n - T^2 / n(k)$	k-1	$S_1^2 = \frac{GAKT}{k-1}$	$F = \frac{S_1^2}{S_2^2}$	
GİKT	$\sum_{i=1}^k \sum_{j=1}^n x_{ij}^2 - \sum_{i=1}^k T_i^2 / n$	n-k	$S_2^2 = \frac{GİKT}{n-k}$		
GKT	$\sum_{i=1}^k \sum_{j=1}^n x_{ij}^2 - T^2 / n(k)$	n-1			

Tablo 3.2'dan elde edilen F değerleri ile, standart tablodaki F değerleri karşılaştırıldığında, bulunan F değeri standart tabloda verilen değerinden büyükse, araştırılan gruplar arasında anlamlı bir farkın olduğu söylenir.

Anlamlılık düzeyi; istatistik verilerine göre hata payı p değeri 0,1, 0,05 ve 0,01 olarak kabul edilmektedir (Başar, 1998). Varyans analizinin istatistiki değerlendirilmesinde genellikle p faktörüne bakılarak değerlendirme yapılmaktadır. p faktörü araştırılan konuda hata yüzdesinin bir ölçüsüdür. Bu ölçü araştırılan konunun özelliğine göre 0,1, 0,05 ve 0,01 olarak alınmaktadır. Sosyal içerikli konuların araştırılmasında hata yüzdesini 0,05 olarak almakta olup, bu araştırmada da değerlendirmeler 0,05 anlamlılık düzeyi dikkate alınarak yapılmıştır.

3.4.2. Aritmetik Ortalama, Standart Sapma, Korelasyon

Aritmetik ortalama; Verilerin çoğunun kullanılmasından dolayı, merkeze yığılma ölçülerinden en çok kullanılanı aritmetik ortalamadır. Aritmetik ortalama, ele alınan veri grubunda verilerin toplamının, veri sayısına bölümü olarak tanımlanır ve $\bar{X}$ sembolü ile gösterilir.

$$\bar{X} = \frac{\sum_{i=1}^n X_i}{n} \quad (1)$$

burada,

$$\sum_{i=1}^n X_i : X_1 + X_2 + X_3 + \dots + X_n$$

$\bar{X}$: Aritmetik ortalama

n: Öğrenci sayısı

Σ : Toplam işareti

dır.

Standart sapma; verilerin aritmetik ortalamadan sapma genişliğini belirlemek için kullanılır (Kaptan, 1995) ve δ_x sembolü ile gösterilir.

$$\delta_x = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}{n-1}} \quad (2)$$

Burada;

n: Örneklem grubundaki öğrenci sayısı

$$\sum_{i=1}^n X_i : X_1 + X_2 + X_3 + \dots + X_n$$

$\bar{X}$: Aritmetik ortalama

δ_x : Standart sapma

göstermektedir.

Korelasyon; iki değişken arasındaki ilişkinin araştırılmasında kullanılan istatistiksel bir teknik olarak tanımlanır. Korelasyon r sembolü ile gösterilir. X ve y gibi iki değişken arasındaki doğrusal ilişkinin büyüklüğü önemlidir. İki değişken arasındaki ilişkinin büyüklüğünün hesaplanmasında başvurulacak tekniklere **doğrusal korelasyon teknikleri** adı verilir. Başvurulan bir korelasyon tekniği sonunda elde edilen katsayıya, **korelasyon katsayısı** denir. Bu katsayı iki değişken arasındaki ilişkinin ölçüsünü verir. İki değişken arasındaki doğrusal ilişkinin bir ölçüsü olarak en çok kullanılan korelasyon katsayısı “**Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı**”dır.

$$r_{xy} = \frac{\sum_{i=1}^n x_i \cdot y_i - n \cdot \bar{x} \cdot \bar{y}}{\sqrt{\left(\sum_{i=1}^n x_i^2 - n \cdot \bar{x}^2 \right) \left(\sum_{i=1}^n y_i^2 - n \cdot \bar{y}^2 \right)}} \quad (3)$$

Burada,

n : örneklem grubundaki öğrenci sayısı

x : birinci grup değişken,

y : ikinci grup değişken

$\bar{x}$: birinci grup değişkenin aritmetik ortalaması

$\bar{y}$: ikinci grup değişkenin aritmetik ortalaması'nı göstermektedir.

Korelasyon katsayısı, $-1 \leq r \leq +1$ aralığında değerler alabilir. Korelasyon katsayısı bu iki değer arasında her hangi bir değer alması, ilişkinin tam doğrusal olmaması anlamına gelmektedir. Korelasyon katsayısının $+1$ olması iki ölçüt arasındaki ilişkinin pozitif doğrusal, -1 olması ise ilişkinin negatif doğrusal olduğunu gösterir.

4. BULGULAR

Bu araştırma da, ortaöğretim başarıları ile ÖSS’de alınan puanların arasındaki ilişki üzerine durulmaktadır. Bu amaçla, ortaöğretim programlarının ürünü kabul edilebilecek başarı ölçütü olarak alınan mezuniyet notları ile, ÖSS’deki başarının ölçüsü olarak alınan ÖSS puanları, önce ayrı ayrı sonra da birlikte ele alınarak incelenmiştir.

Araştırmada, öğrencilerin orta öğretim süresince her kanaat döneminde almış oldukları, her ders için ders geçme notlarının aritmetik ortalaması ortaöğretim başarı ölçütü olarak ele alınmıştır. Öğrencilerin her kanaat döneminde almış oldukları derslere ait ders geçme notları; yazılı yoklama, sözlü sınav, yetenek ve davranış gibi faktörlerden oluşmaktadır. Ortaöğretim başarı ölçüsünü etkileyen en önemli faktör yazılı yoklamalardır. Yazılı yoklama; öğrencilerin birkaç soru yazdırılıp veya yazılı verilip bunlara belli bir sürede yazılı cevap istenmesi suretiyle yapılan bir sınav türüdür (Turgut, 1984; 47). Yazılı yoklama; öğrencilerin problemleri formüle etme, organize etme, bazı fikirleri değerlendirme, bilgilerini değişik durumlara uygulama olanağı sağlama, orijinal görüş veya ürünleri ortaya koyabilme davranışları (Linn and Gronlund,1995; 219) yanında, kompleks davranışları ölçmede gayet uygun bir sınav türüdür (Salvia and Ysseldyke,1995; 228). Ortaöğretim başarılarını etkileyen ikinci faktör sözlü sınavlardır. Sözlü sınav; öğrencilerin kendini ifade etme, sahip olduğu bilgiyi aktarma gücü gibi bir takım kişisel davranışları ölçmede kullanılan (Linn and Gronlund,1995; 243) sınav türüdür. Ortaöğretim başarı ölçüsünü etkileyen diğer bir faktör de öğrencilerin sahip oldukları kişisel yetenek ve davranışlardır.

Araştırmada öğrencilerin ÖSS’de almış oldukları puanlar, ÖSS başarılarını oluşturmaktadır. ÖSS puanı; öğrencilerin ÖSS’de sorulan sorulara verdikleri cevaplardan standart puan ve ortaöğretim başarı puanı olmak üzere iki faktörden oluşmaktadır. Öğrencilerin ÖSS’de sorulan sorulara verdikleri cevaplardan elde ettikleri standart puanlar;

1. Sözel standart puanı

- a. Türkçe’yi kullanma gücü standart puanı

b. Sosyal bilimlerdeki temel kavram ve ilkelerle düşünme standart puanı

2. Sayısal standart puanı

a. Matematiksel ilişkilerden yararlanma gücü standart puanı

b. Fen bilimlerindeki temel kavram ve ilkelerle düşünme standart puanı olmak üzere iki gruptan oluşmaktadır. Bu faktörlerden ikincisi olan ortaöğretim başarı puanı başvuran adaylardan her biri için ortaöğretimdeki başarı durumları göz önünde tutulmak suretiyle;

a. 1999 ve 2000 ders yıllarında mezun olanların diploma-mezuniyet notlarından

b. Mezun olmayanların okullarınca diploma-mezuniyet notuna benzer şekilde hesaplanan başarı ortalamalarından oluşmaktadır.

Araştırmada ele alınan problem, geniş bir kapsamda, değişik açılardan ele alınarak incelenebilir niteliktedir. Sınırlı bir sürede böyle bir problemin çözümüne mümkün olan en çok katkıyı sağlamak amacıyla bu araştırma, Erzurum merkezinde bulunan ve ÖSS puanları bakımından değişik seviyelerde öğrenci yetiştirdiği ÖSYM tarafından açıklanan, Erzurum İbrahim Hakkı Fen Lisesi, Erzurum Anadolu Lisesi, Erzurum Lisesi, Erzurum Cumhuriyet Lisesi öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Araştırma kapsamındaki tüm liselerin birbirini takip eden iki yılları incelenmiştir. Bu amaçla, araştırma için önemli olan okul ve yıl farklarının incelenmesi sağlanmıştır. Yine araştırma kapsamındaki tüm okullarda aynı öğretim programları uygulanmaktadır. Ancak bu okulların bünyesinde farklı kollar mevcuttur. Bu araştırma, tüm kredili sınıf geçme programı uygulayan okullar için örneklem oluşturacak niteliktedir.

Araştırmada ortaöğretim başarı ölçüleri ile ÖSS puanları arasındaki ilişki incelenirken değişik öğrenci gruplarından yararlanılmıştır. Bu grupların her birinde bulunan öğrencilerin mezuniyet notları ve ÖSS puanları önce aritmetik ortalama, standart kayma ve korelasyonlarla özetlenmiş, sonra da araştırmada ele alınan soruların cevaplanabilmesi için bu başarı ölçüleri ve puanları arasındaki ilişki saptanmıştır. Araştırmada ele alınan sorulara cevap bulmak amacıyla bu

özmlerden elde edilen sonuçları incelemeye başlamadan önce bunlarla ilgili birkaç noktanın belirtilmesinde yarar vardır.

Ortaöğretim başarı ltleri ile SS puanları arasındaki ilişkiyi belirlemeye çalışırken bu başarı ölçütlerinin ve puanların güvenirliklerinin bilinmesine ve varyanslarının kararlı sayılabilecek nitelikte olmasına dikkat edilmelidir. SS puanları ile ilgili olarak bu amaçla kullanılabilecek güvenirlik tahminleri bulunmakla birlikte ortaöğretim başarı ltleri için böyle güvenirlik tahminleri mevcut değildir. Ortaöğretim başarı ltleri için güvenirlik tahmini de yapılamamaktadır. Bununla birlikte ortaöğretim başarı ltleri içerisinde değerlendirilen ders geçme notlarından her birinin bir başka notla gösterdiği en yüksek korelasyonu onun güvenirliği için bir alt sınır kabul etmek uygun bir yol gibi görünmektedir.

4.1. ORTAÖĞRETİM BAşARI ÖLÇÜTLERİ İLE SS PUANLARI ARASINDAKİ İLİşKİNİN İNCELENMESİ

Bu araştırmada, zm aranan problemlerin bir yönü ortaöğretim başarısının, diğer bir yönü ise SS puanlarının yıldan yıla ve okuldan okula gösterdiği değişimle ilgilidir. Problemin bu yönünü açıklığa kavuşturabilmek için, mezuniyet notları ve SS puanlarını ayrı ayrı incelenerek, kapsama dahil edilen okulların birbirleri arasındaki başarının ortaya konması gerekmektedir. Bu problemin zmyle ortaöğretim başarı ölçütlerinin SS puanları ile arasındaki ilişkinin ortaya konması mümkün olacaktır.

4.1.1 Ortaöğretim Başarı ltlerindeki Değişimin İncelenmesi

Araştırma kapsamına alınan okullardaki ortaöğretim başarı ölçülerinin gösterdiği değişimi incelemek için, bir birini takip eden iki yıl (1999 ve 2000) dikkate alınmıştır. Bu yıllar için 1999 yılında 547 ğrenci üzerinde, 2000 yılında ise 555

öğrenci üzerinde araştırma yapılmıştır. Bu öğrencilerin yıllara göre okul ve kol dağılımları tablo 4.1 ve tablo 4.2’ de verilmiştir.

Tablo 4.1. Okulların kollara göre öğrenci sayıları (1999)

Okul adı	Öğrenci sayısı	Fen Kolu	Türkçe – Matematik Kolu	Sosyal Kolu
Fen lisesi	79	79	--	--
Anadolu lisesi	76	54	22	--
Erzurum lisesi	231	63	51	117
Cumhuriyet lisesi	161	55	67	39
Toplam	547	251	140	156

Tablo 4.2. Okulların kollara göre öğrenci sayıları (2000)

Okul adı	Öğrenci sayısı	Fen Kolu	Türkçe – Matematik Kolu	Sosyal Kolu
Fen lisesi	90	90	--	--
Anadolu lisesi	85	59	26	--
Erzurum lisesi	206	77	83	46
Cumhuriyet lisesi	174	40	70	64
Toplam	555	266	179	110

Yukarıdaki tablolardan da görüldüğü üzere, her okul kendi bünyesinde farklı kollardan oluşmaktadır. Toplam öğrenci sayısı içerisinde fen kollundan mezun olan öğrencilerin sayısının fazla olması, araştırma kapsamındaki bütün okullarda fen kolunun bulunmasındandır. Dikkate değer başka bir konu da, Fen lisesinin sadece fen kolundan oluşması, Anadolu Lisesinde ise fen ve türkçe–matematik kolundan, diğer

iki lise, Erzurum ve Cumhuriyet Liselerinde ise, fen, türkçe-matematik ve sosyal kollarından oluşmaktadır.

Yukarıda belirtilen alt problemin çözümüne katkıda bulunmak amacıyla 1999 ve 2000 yıllarında mezun olan öğrencilerin, mezuniyet notlarına Anova varyans analizi uygulanmış ve analiz sonuçları aşağıdaki tablolarda verilmiştir. Bu testlerden elde edilen p değerine göre; araştırma kapsamındaki bütün okulların mezuniyet notları arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Bu fark neticesinde bulunan sonuçlara Duncan testi uygulanmış, sonuç olarak 1999 ve 2000 yıllarında mezuniyet notları açısından başarı durumlarına göre okul sıralaması; Fen Lisesi, Anadolu Lisesi, Cumhuriyet Lisesi ve Erzurum Lisesi şeklinde belirtilmiştir.

Tablo 4.3. Okulların ortaöğretim başarı notları için ANOVA sonuçları (1999)

Varyans kaynağı	Kareler toplamı(K.T)	Serbestlik derecesi (S.B)	Kareler ortalaması (K.O)	F	P
Gruplar arası	199,60	3	66,50	249,80	0,001
Gruplar içi	144,06	544	0,260		
Toplam	343,62	547	--		

P<0,05

Tablo 4.4. Okulların ortaöğretim başarı notları için Duncan test sonuçları (1999)

Okul Adı	N	1	2	3	4
Fen lisesi	79	4,60			
Anadolu Lisesi	76		3,69		
Cumhuriyet Lisesi	161			3,06	
Erzurum Lisesi	231				2,86

Tablo 4.5. Okulların ortaöğretim başarı notları için ANOVA sonuçları (2000)

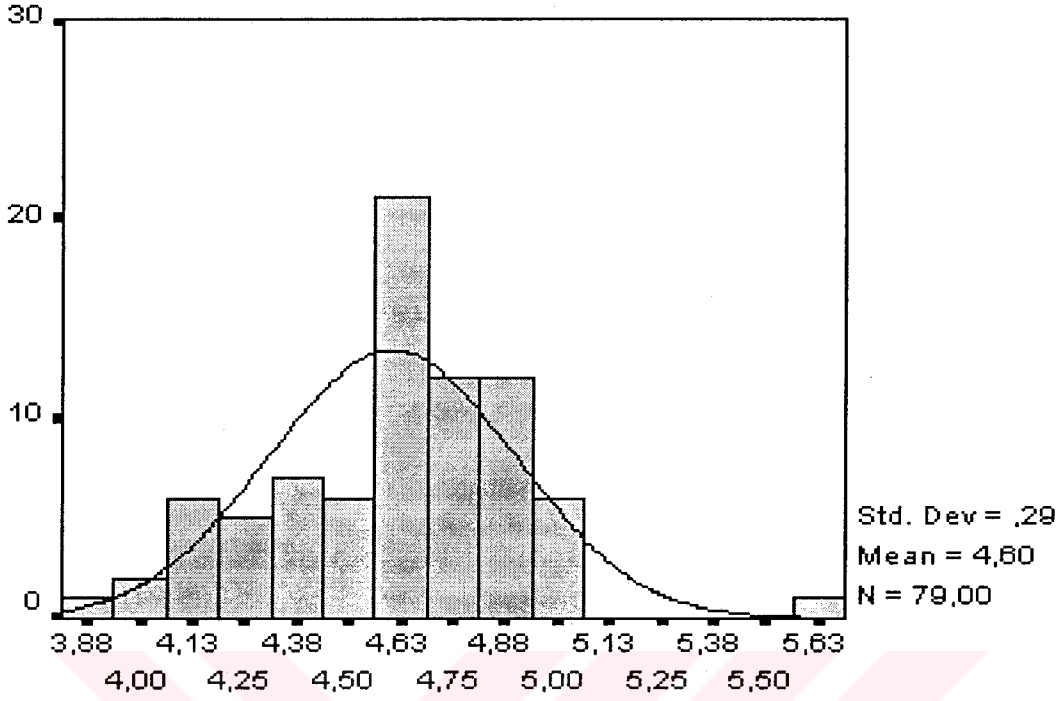
Varyans kaynağı	Kareler toplamı(K.T)	Serbestlik derecesi (S.B)	Kareler ortalaması (K.O)	F	P
Gruplar arası	229,401	3	76,467	274,784	0,001
Gruplar içi	153,333	552	0,278		
Toplam	382,733	555	--		

P<0,05

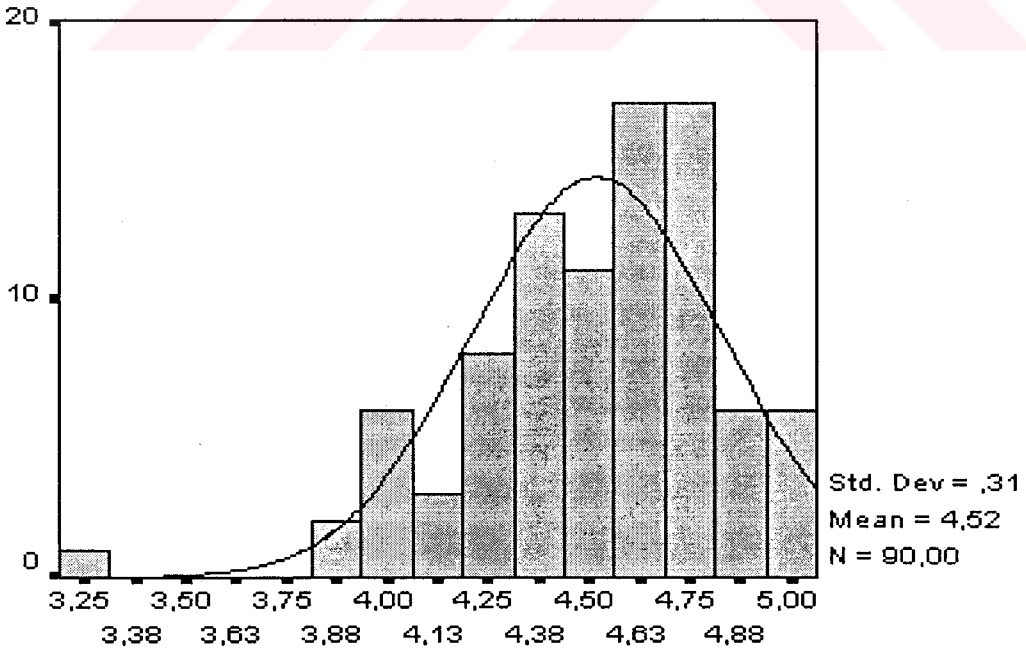
Tablo 4.6. Okulların ortaöğretim başarı notları için Duncan test sonuçları (1999)

Okul Adı	N	1	2	3	4
Fen lisesi	90	4,51			
Anadolu lisesi	85		3,9		
Cumhuriyet lisesi	174			3,07	
Erzurum lisesi	206				2,77

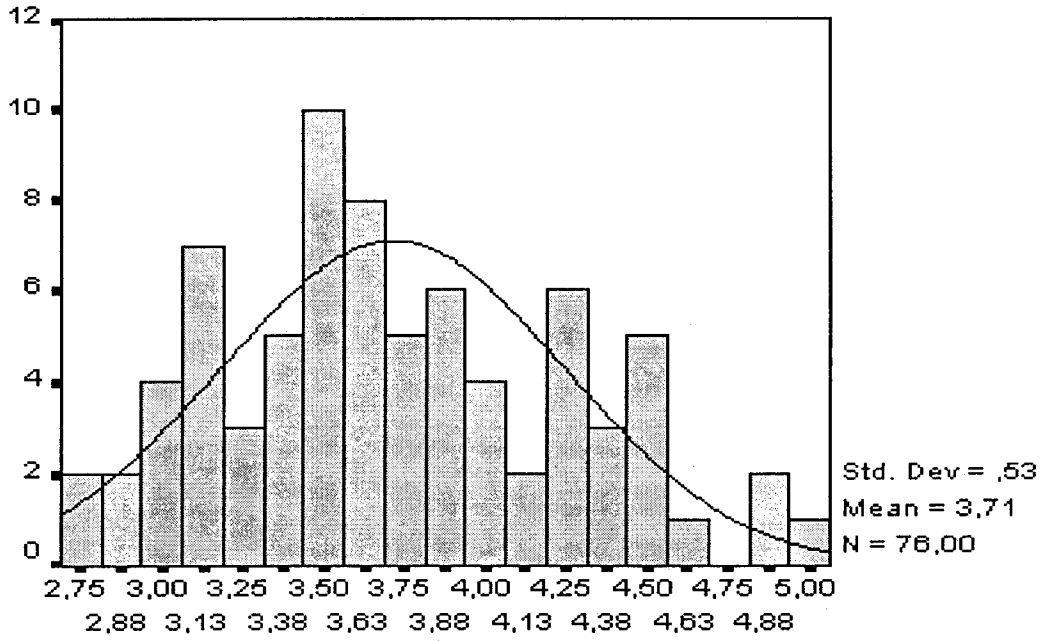
Ele aldığımız alt problemi daha detaylı irdelemek için, araştırma kapsamındaki her bir okuldan mezun olan öğrencilerin, mezuniyet notları ile bu notları alan öğrenci sayısı arasındaki değişimi gösteren grafikler aşağıdaki gibidir.



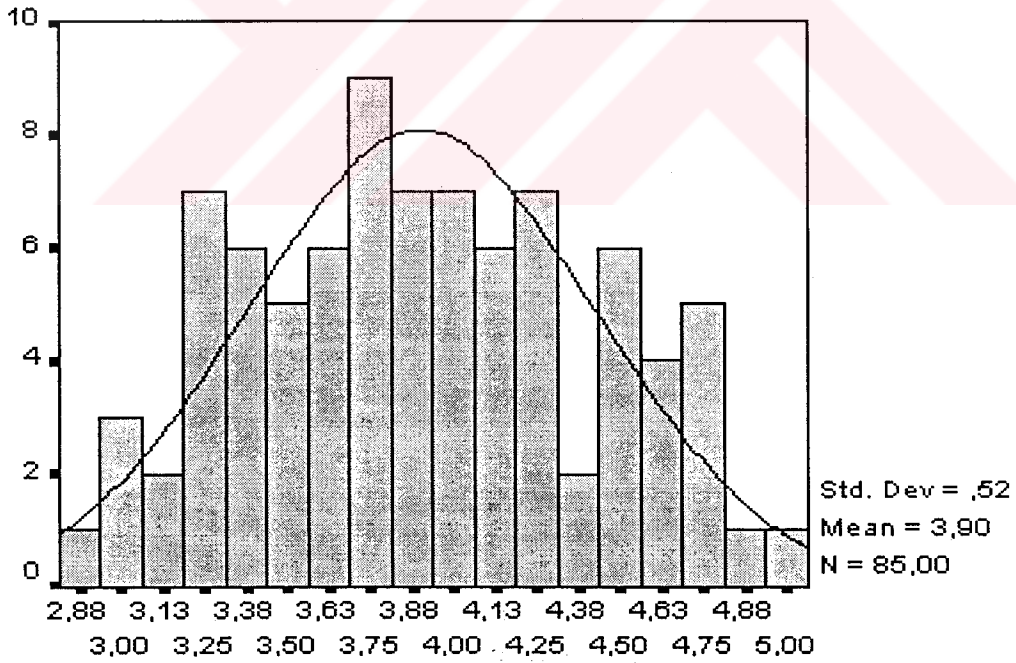
Şekil 4.1. Fen Lisesine ait mezuniyet notu ile öğrenci sayısı arasındaki değişim (1999).



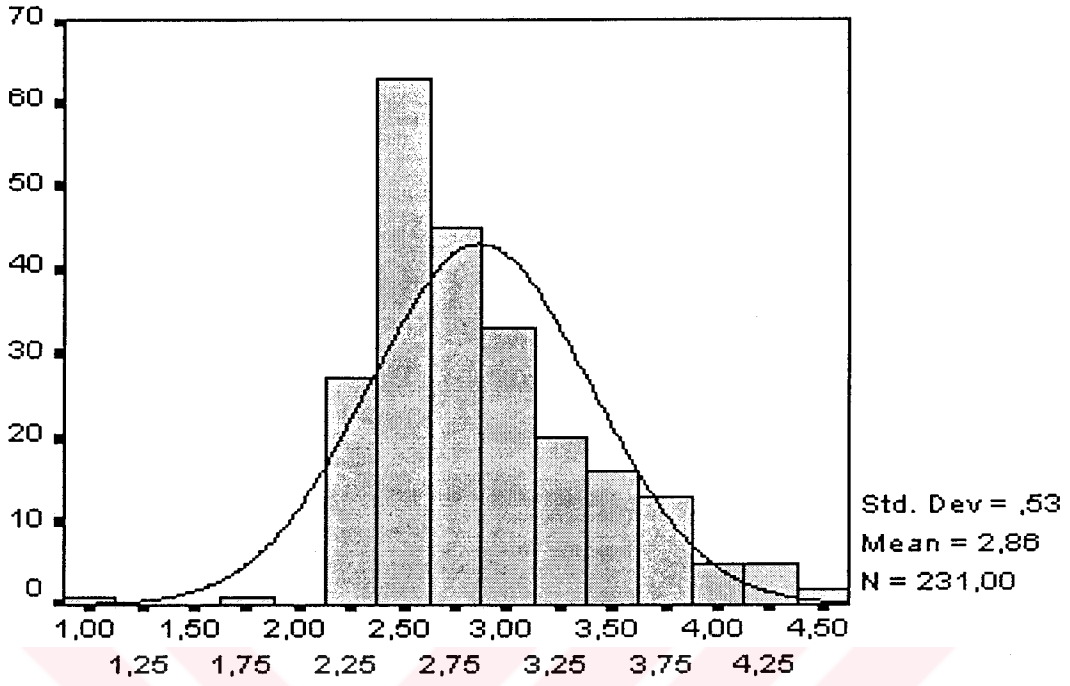
Şekil 4.2. Fen Lisesine ait mezuniyet notu ile öğrenci sayısı arasındaki değişim (2000).



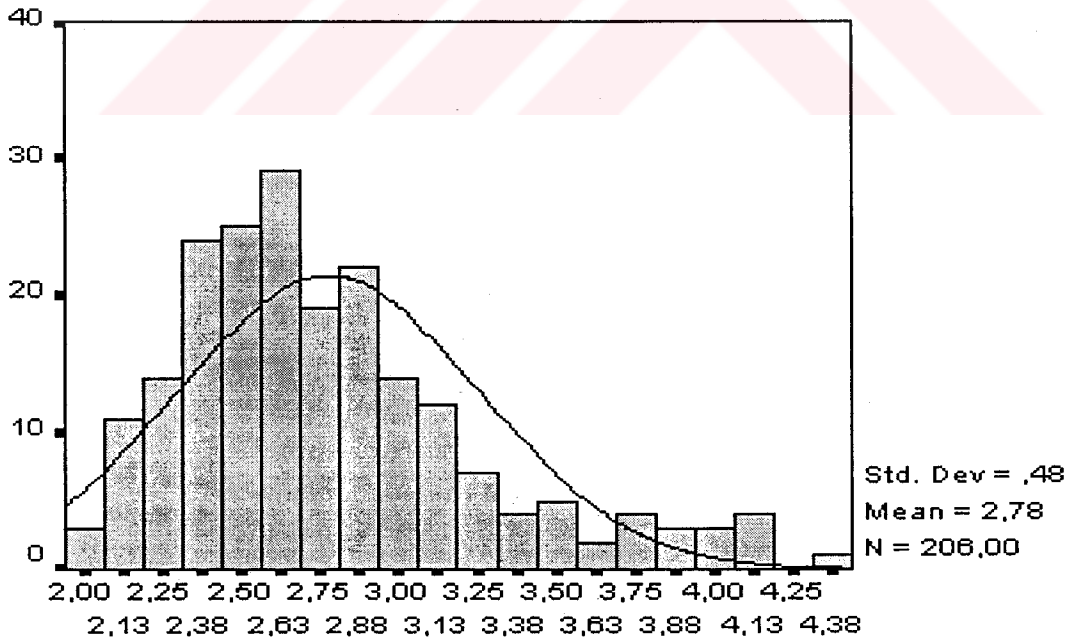
Şekil 4.3. Anadolu Lisesine ait mezuniyet notu ile öğrenci sayısı arasındaki değişim (1999).



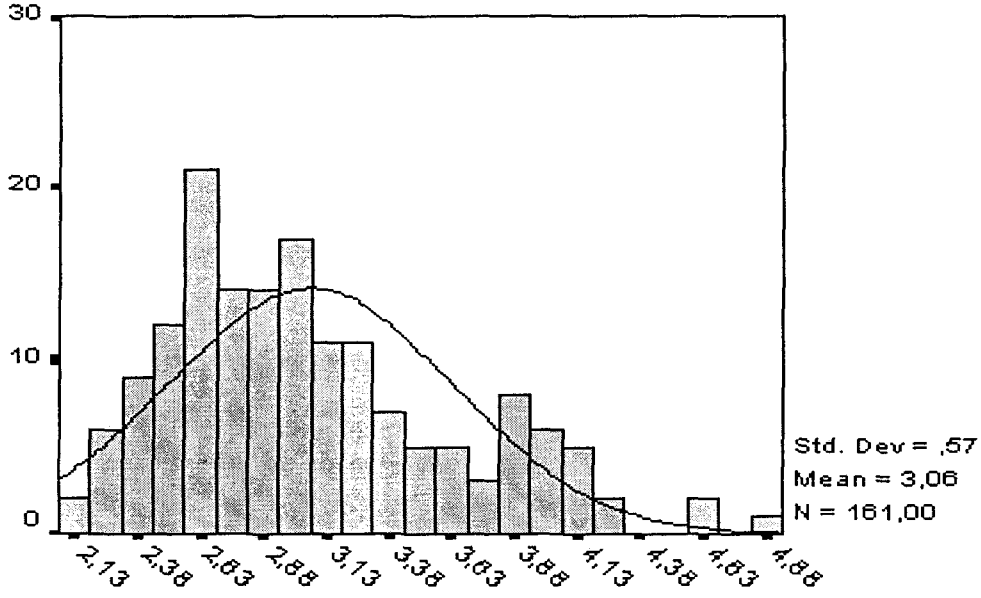
Şekil 4.4. Anadolu Lisesine ait mezuniyet notu ile öğrenci sayısı arasındaki değişim (2000).



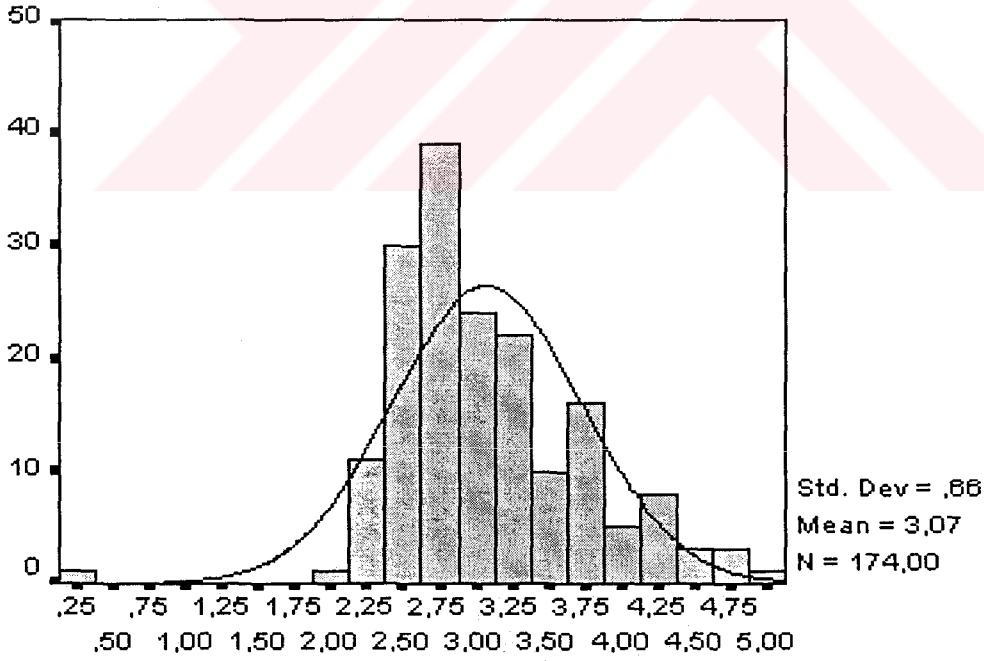
Şekil 4.5. Erzurum Lisesine ait mezuniyet notu ile öğrenci sayısı arasındaki değişim (1999).



Şekil 4.6. Erzurum Lisesine ait mezuniyet notu ile öğrenci sayısı arasındaki değişim (2000).



Şekil 4.7. Cumhuriyet Lisesine ait mezuniyet notu ile öğrenci sayısı arasındaki değişim (1999).



Şekil 4.8. Cumhuriyet Lisesine ait mezuniyet notu ile öğrenci sayısı arasındaki değişim (2000).

Grafikler incelendiğinde, kapsama dahil edilen okullarda mezuniyet notları açısından yıllar arasında bir fark olmamasına rağmen, okullar arasında farklılıkların olduğu görülmektedir. Bu fark Anova varyans analizi sonuçları ile aynı anlamdadır. Okul sıralaması ise Duncan testi ile uyum içerisindedir.

4.1.2. ÖSS Puanlarındaki Değişimin İncelenmesi

Araştırma kapsamındaki okullardan mezun olan öğrencilerin ÖSS’den almış oldukları puanlara önce Anova varyans analizi uygulanmış olup, uygulanan bu analizle okullar arasında anlamlı bir farkın olup olmadığına bakılmıştır. Böylece ÖSS puanları açısından okul ve yıllara göre nasıl bir değişim olduğu gözlenmiştir. Daha sonra elde edilen Anova analiz sonucuna göre Duncan testine geçilerek, bu testin sonuçları yorumlanmış olup, Tablo 4.7 ve 4.9 Anova varyans analiz sonuçlarını, Tablo 4.8. ve 4.10 ise Duncan test sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 4.7. Okulların ÖSS puanları için ANOVA varyans analiz sonuçları (1999).

Varyans kaynağı	Kareler toplamı(K.T)	Serbestlik derecesi (S.B)	Kareler ortalaması (K.O)	F	P
Gruplar arası	779135,0	3	259711,7	86,60	0,001
Gruplar içi	1622364,0	544	2998,82		
Toplam	2401499	547	--		

Tablo 4.8. Okulların ÖSS puanları için Duncan test sonuçları (1999).

Okul Adı	N	1	2	3	4
Fen lisesi	79	203,99			
Anadolu lisesi	76		173,69		
Erzurum lisesi	230			118,08	
Cumhuriyet lisesi	161				97,22

P<0,05

Tablo 4.9. Okulların ÖSS puanları için ANOVA varyans analiz sonuçları (2000).

Varyans kaynağı	Kareler toplamı(K.T)	Serbestlik derecesi (S.B)	Kareler ortalaması (K.O)	F	P
Gruplar arası	1451011,4	3	483670,4	148,559	0,001
Gruplar içi	1793920,0	552	3255,75		
Toplam	13244931,3	555	--		

P<0,05

T.C. YATIRIM MENKUL DEĞERLER A.Ş.
DOKÜMANTASYON BİREKİM

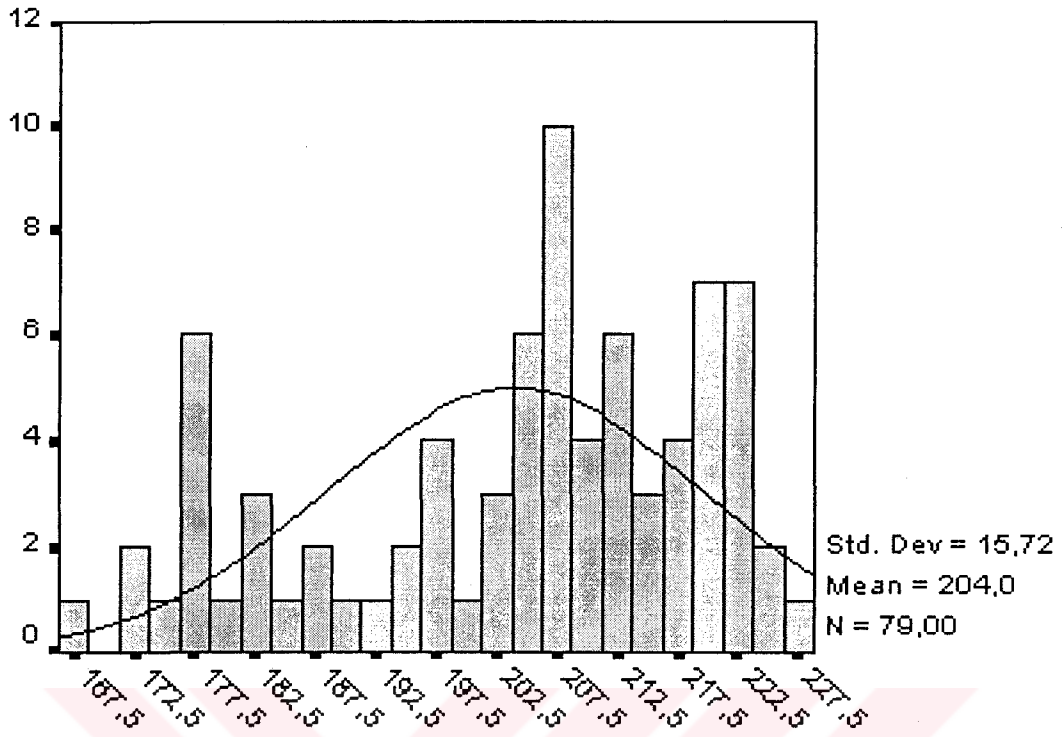
Tablo 4.10. Okulların ÖSS puanları için Duncan test sonuçları (2000 yılı)

Okul Adı	N	1	2	3	4
Fen lisesi	90	196,63			
Anadolu lisesi	85		174,53		
Erzurum lisesi	206			112,30	
Cumhuriyet lisesi	174				58,48

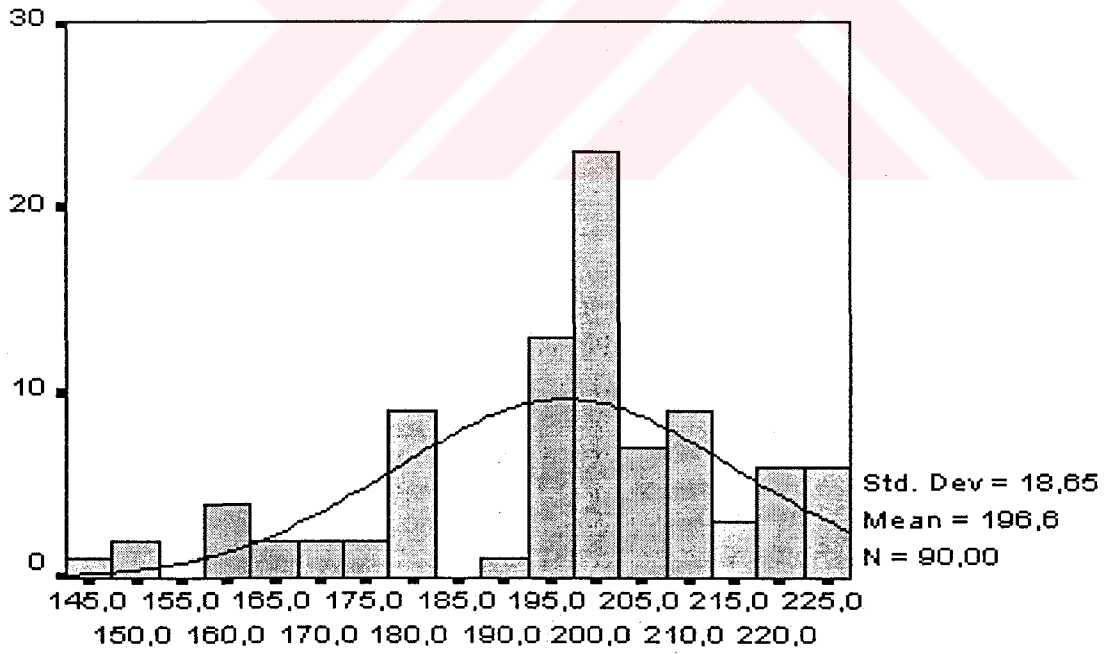
P<0,05

Bulunan Anova anliz sonuçlarına göre, 1999 ve 2000 yıllarında araştırma kapsamındaki okullarda, bulunan p değerinin 0,05'den küçük olması dolayısı ile, ÖSS puanları açısından anlamlı bir fark olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sonuçlara göre, 1999 ve 2000 yılları için Duncan testi uygulanan okulların başarı sıralaması a) Fen Lisesi b) Anadolu Lisesi c) Erzurum Lisesi d) Cumhuriyet Lisesi şeklinde elde edilmiştir.

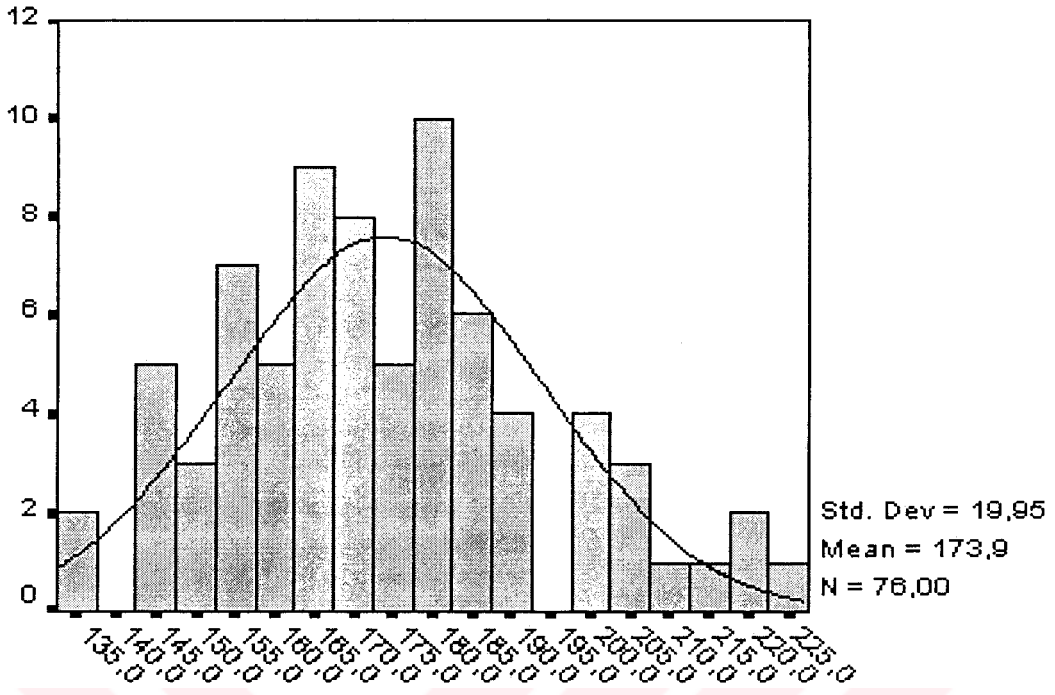
Problemi daha detaylı inceleyebilmek için, araştırma kapsamındaki her bir okulun 1999 ve 2000 yıllarında ÖSS'na giren öğrenci sayıları ile bu öğrencilerin sınavda almış oldukları ÖSS puanları arasında çizilen grafiklere göz atılmalıdır.



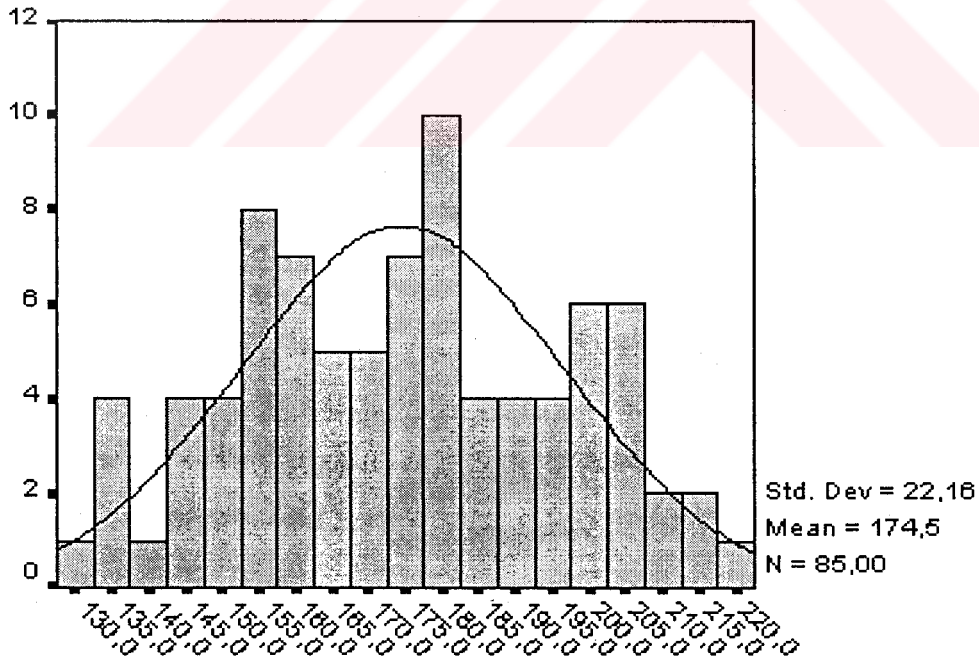
Şekil 4.9. Fen Lisesine ait ÖSS puanı ile öğrenci sayısı arasındaki değişim (1999).



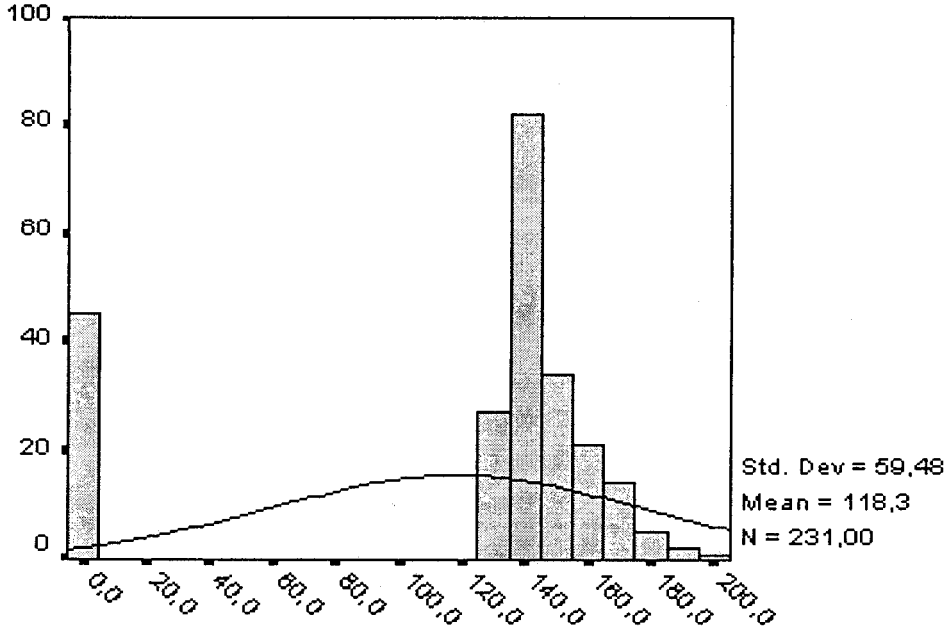
Şekil 4.10. Fen Lisesine ait ÖSS puanı ile öğrenci sayısı arasındaki değişim (2000).



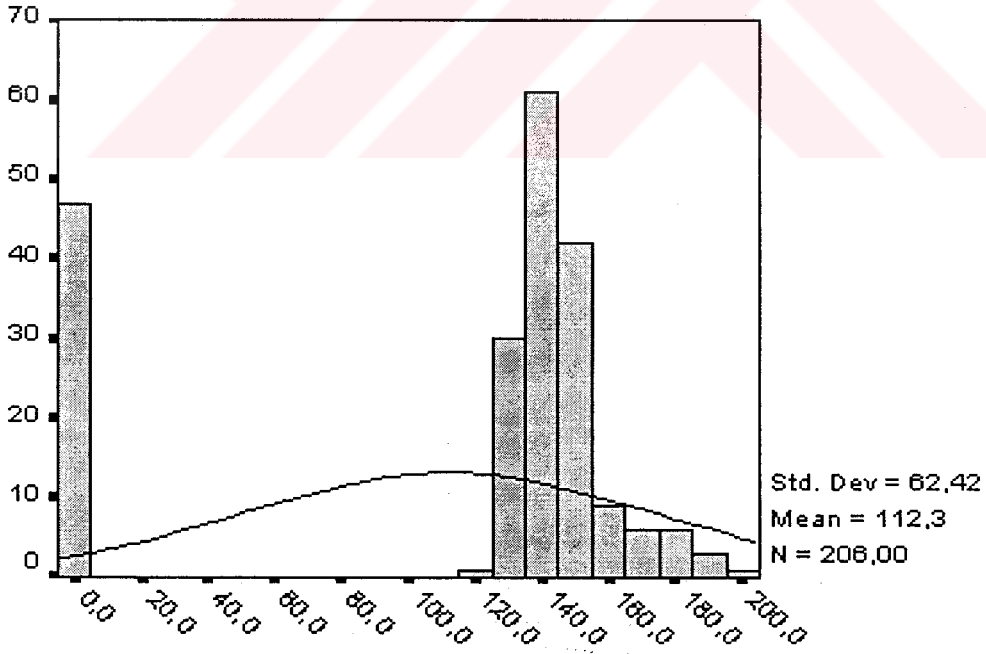
Şekil 4.11. Anadolu Lisesine ait ÖSS puanı ile öğrenci sayısı arasındaki değişim (1999)



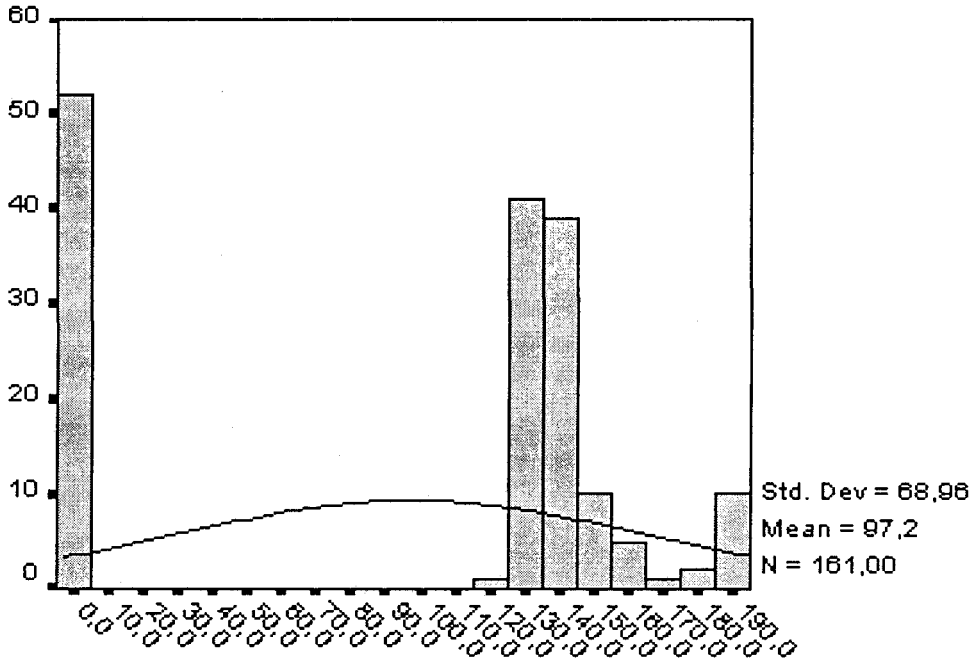
Şekil 4.12. Anadolu Lisesine ait ÖSS puanı ile öğrenci sayısı arasındaki değişim (2000)



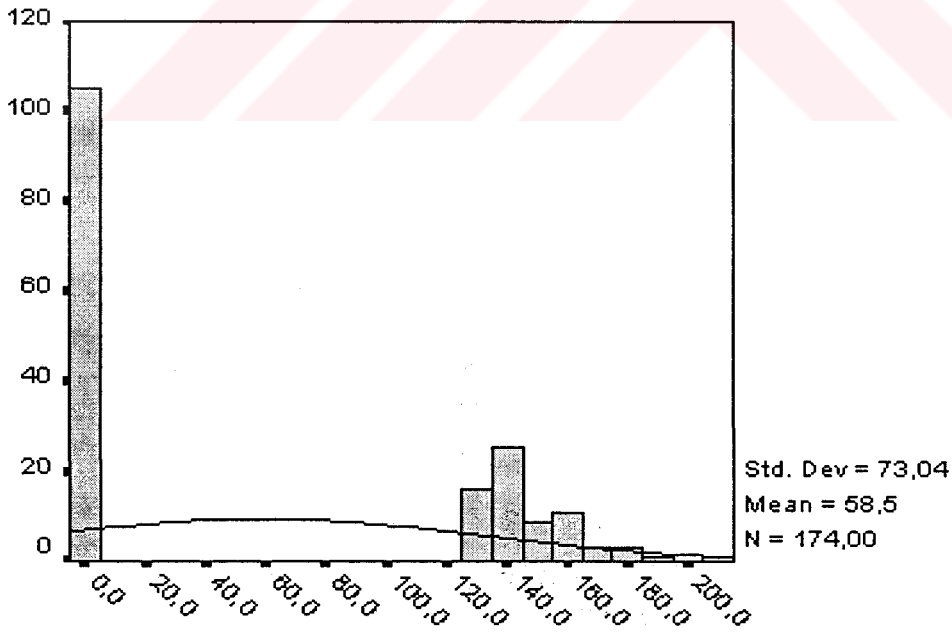
Şekil 4.13. Erzurum Lisesine ait ÖSS puanı ile öğrenci sayısı arasındaki değişim (1999)



Şekil 4.14. Erzurum Lisesine ait ÖSS puanı ile öğrenci sayısı arasındaki değişim (2000)



Şekil 4.15. Cumhuriyet Lisesine ait ÖSS puanı ile öğrenci sayısı arasındaki değişim (1999)



Şekil 4.16. Cumhuriyet Lisesine ait ÖSS puanı ile öğrenci sayısı arasındaki değişim (2000)

Yukarıdaki grafikler dikkatle incelendiğinde, herhangi bir okul için ortalama ÖSS puanının, yıllara göre çok az bir farklılık gösterdiği, buna karşın (her hangi bir yıl için) okullara göre önemli bir farklılık gösterdiği görülmektedir. ÖSS puanları açısından okulların başarı sıralaması yıldan yıla bir değişiklik göstermemektedir. Okulların ÖSS puanları açısından başarı sıralaması yukarıda yapılan Duncan test sonucu ile aynıdır.

4.1.3. Ortaöğretim Başarı Ölçütleri İle ÖSS Puanları Arasındaki İlişki

Daha önceki alt problemlerin irdelenmesi ile araştırma kapsamındaki okullarda mezuniyet notları ve ÖSS puanları açısından okullar arasında farklılıklar olduğu, yapılan testler ve grafiklerden anlaşılmaktadır. Buna bağlı olarak “mezuniyet notları açısından başarılı olan okullar ÖSS puanları açısından da başarılı mıdır?” sorusuna cevap bulmak zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Bu problemi çözmek amacıyla her bir okul için, araştırılan yıllarda (1999 ve 2000) mezuniyet notları ile ÖSS puanları arasındaki korelasyona bakılmıştır. Bu korelasyon değerleri ilgili yıllar için Tablo 4.1 ve Tablo 4.11’de verilmiştir. Ayrıca verilen tablolarda yıllara göre her bir okulun mezuniyet notlarının ortalaması, ÖSS puanlarının ortalaması ve mezuniyet notlarının standart sapması, ÖSS puanlarının standart sapması da görülmektedir.

1999 yılı için oluşturulan tabloya göre; mezuniyet notları ile ÖSS puanları arasındaki korelasyon değerleri incelendiğinde, en yüksek korelasyon değerleri sırasıyla 0,729 ile Anadolu Lisesi, 0,607 ile Fen Lisesi, 0,506 ile Erzurum Lisesi, 0,117 ile Cumhuriyet Lisesi olduğu görülmektedir. Okullar için genel korelasyon değeri 0,578 bulunması mezuniyet notları ile ÖSS puanları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Mezuniyet notları ortalamalarına göre okullar arasında bir değerlendirme yapılırsa, 4,6 mezuniyet notu ortalaması ile Fen lisesinin en başarılı lise olduğu görülmektedir. Sırasıyla Anadolu Lisesi (3,7 mezuniyet ortalamasıyla),

Tablo 4.11. Okulların mezuniyet notları ile ÖSS puanları arasındaki istatistiksel değerler (1999).

Okul Adı	Korelasyon	Ortalama		Standart sapma		Öğrenci sayısı
		mezun	ÖSS	mezun	ÖSS	
Fen lisesi	0,607	4,6	204,0	0,29	15,74	79
Anadolu lisesi	0,729	3,7	173,9	0,53	19,9	76
Erzurum lisesi	0,506	2,86	118,2	0,53	59,46	231
Cumhuriyet lisesi	0,117	3,06	97,2	0,56	68,96	161
Genel	0,578	3,3	132,0	0,80	66,44	547

Cumhuriyet Lisesi (3,06 mezuniyet ortalamasıyla), Erzurum Lisesi (2,86 mezuniyet ortalamasıyla) gelmektedir. ÖSS puanları dikkate alınarak yapılan değerlendirmede ise, başarı sıralamasına göre okullar, Fen Lisesi (204 ÖSS puanı ortalaması), Anadolu Lisesi (173,9 ÖSS puanı ortalaması), Erzurum Lisesi (118,2 ÖSS puanı ortalaması), Cumhuriyet Lisesi (97,2 ÖSS puanı ortalaması) şeklinde sıralanmaktadır. Mezuniyet notu ortalamaları ile ÖSS puanı ortalamalarına göre başarılı okul sıralamasında bir paralellik görüldüğü, ancak Erzurum lisesinin bu paralelliğe uymadığı görülmektedir. Bu sonuç mezuniyet notu ve ÖSS puanlarının standart sapma değerlerinde de gözükmemektedir.

Tablo 4.12. okulların mezuniyet notları ile ÖSS puanları arasındaki istatistiksel değerler (2000).

Okul Adı	Korelasyon	Ortalama		Standart sapma		Öğrenci sayısı
		mezun	ÖSS	mezun	ÖSS	
Fen lisesi	0,873	4,51	196,6	0,31	18,64	90
Anadolu lisesi	0,790	3,9	174,5	0,52	22,15	85
Erzurum lisesi	0,460	2,77	112,3	0,48	62,40	206
Cumhuriyet lisesi	0,630	3,07	58,5	0,65	73,04	174
Genel	0,670	3,3	137,2	0,49	44,06	555

Yukarıda 2000 yılı için oluşturulan tabloya göre; mezuniyet notları ile ÖSS puanları arasındaki korelasyon değerleri incelendiğinde, en yüksek korelasyon değeri 0,873 ile Fen lisesi için görülmektedir. Daha sonra, korelasyon değerleri sırasıyla Anadolu lisesi için 0,790, Cumhuriyet lisesi için 0,630 ve Erzurum lisesi için 0,460 olarak bulunmuştur. Tüm okullar için genel korelasyon değerinin 0,674 olarak bulunması, mezuniyet notları ile ÖSS puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu ortaya koymaktadır. Yukarıdaki tabloya göre, mezuniyet not ortalamaları açısından okullar arasında yapılan değerlendirme sonucunda, Fen Lisesinin 4,51 mezuniyet not ortalaması ile en başarılı lise olduğu tespit edilmiştir. Fen Lisesini sırasıyla Anadolu Lisesi (3,9), Cumhuriyet Lisesi (3,07) ve Erzurum Lisesi (2,77) mezuniyet not ortalamaları ile takip etmektedir. ÖSS puanları dikkate alınarak yapılan değerlendirmede ise, başarı sıralamasına göre okullar, Fen Lisesi (196,6 ÖSS puanı ortalaması), Anadolu Lisesi (174,5 ÖSS puanı ortalaması), Erzurum Lisesi (112,3 ÖSS puanı ortalaması), Cumhuriyet Lisesi (58,48 ÖSS puanı ortalaması) şeklinde

sıralanmaktadır. 2000 yılı için mezuniyet notu ortalamaları ile ÖSS puanı ortalamalarına göre başarılı okul sıralamasında da 1999 yılında olduğu gibi bir paralellik görüldüğü, ancak aynı şekilde Erzurum Lisesinin bu paralelliğe uymadığı görülmektedir. Bu sonuç mezuniyet notu ve ÖSS puanlarının standart sapma değerlerinde de gözükmemektedir.

4.1.4. Okullardaki Kol Farklılıklarının Ortaöğretim Başarısına ve ÖSS Puanlarına Etkisi

Çalışmanın bu kısmında, araştırmanın yapıldığı okullardaki kol farklılığının ortaöğretim başarısına ve ÖSS puanlarına olan etkisi araştırılmıştır. Araştırma yapılan okullardaki kol dağılımları Bölüm 3.1 ,Tablo 3.1’de verilmiştir.

1999 ve 2000 yılları için okulların farklı kollarının ortaöğretim başarı durumu ile ÖSS puanları, Tablo 4.13, 4.14, 4.15., 4.16, 4.17 ve 4.18’de gösterilmiştir. Ayrıca tablolar her bir kol ve her bir okulun ortaöğretim başarısı ile ÖSS puanları arasındaki korelasyon değerini, aritmetik ortalamasını ve standart sapmasını da kapsamaktadır. Bu istatistiki değerlerin bilinmesi ile okullarda mevcut olan kolların hem mezuniyet notu hem de ÖSS puanları açısından kol başarısını da ortaya koyacaktır.

Tablo 4.13. Fen kolu öğrencilerin mezuniyet notları ile ÖSS puanları arasındaki istatistiki değerler (1999)

Okul Adı	Korelasyon	Ortalama		Standart sapma		Öğrenci sayısı
		Mezun	ÖSS	mezun	ÖSS	
Fen lisesi	0,607	4,6	204,0	0,29	15,74	79
Anadolu lisesi	0,710	3,70	178,3	0,54	19,3	54
Erzurum lisesi	0,45	3,05	133,2	0,55	53,5	63
Cumhuriyet lisesi	0,013	3,42	102,4	0,52	74,18	55
Genel	0,445	3,76	158,3	0,77	60,3	251

Tablo 4.14. Türkçe-Matematik kol öğrencilerin mezuniyet notları ile ÖSS puanları arasındaki istatistiki değerler (1999)

Okul Adı	Korelasyon	Ortalama		Standart sapma		Öğrenci sayısı
		Mezun	ÖSS	Mezun	ÖSS	
Anadolu lisesi	0,877	3,8	169,6	0,52	21,1	22
Erzurum lisesi	0,500	2,98	127,3	0,52	53,08	51
Cumhuriyet lisesi	0,117	2,96	101,7	0,55	65,98	67
Genel	0,498	2,98	114,8	0,52	61,10	140

Tablo 4.15. Sosyal kolu öğrencilerinin mezuniyet notları ile ÖSS puanları arasındaki istatistiki değerler (1999)

Okul Adı	Korelasyon	Ortalama		Standart sapma		Öğrenci sayısı
		Mezun	ÖSS	Mezun	ÖSS	
Erzurum lisesi	0,490	2,7	106,1	0,47	63,09	117
Cumhuriyet lisesi	0,202	2,7	82,13	0,3	65,8	39
Genel	0,346	2,7	100,1	0,44	64,4	156

Tablolar incelendiğinde, 1999 yılı için en yüksek korelasyona sahip kolun türkçe-matematik kolu olduğu görülecektir. Daha sonra bunu fen ve sosyal kolları takip etmektedir. Mezuniyet notu ve ÖSS puanları açısından incelendiğinde en başarılı kolun fen kolu olduğu, bunu sırasıyla türkçe-matematik ve sosyal kollarının takip ettiği görülmektedir. 1999 yılı için tablolardan okullardaki kol farklılığının ortaöğretim başarısı ve ÖSS puanı üzerinde belirgin bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.16. Fen kolu öğrencilerinin mezuniyet notları ile ÖSS puanları arasındaki istatistiki değerler (2000).

Okul Adı	Korelasyon	Ortalama		Standart sapma		Öğrenci sayısı
		Mezun	ÖSS	mezun	ÖSS	
Fen lisesi	0,873	4,51	196,6	0,31	18,64	90
Anadolu lisesi	0,770	4,00	179,9	0,48	22,12	59
Erzurum lisesi	0,500	2,86	118,5	0,56	60,52	77
Cumhuriyet lisesi	0,419	3,47	108,7	0,79	70,76	40
Genel	0,640	3,76	157,3	0,85	58,57	266

Tablo 4.17. Türkçe-Matematik kolu öğrencilerinin mezuniyet notları ile ÖSS puanları arasındaki istatistiki değerler (2000).

Okul Adı	Korelasyon	Ortalama		Standart sapma		Öğrenci sayısı
		Mezun	ÖSS	mezun	ÖSS	
Anadolu lisesi	0,785	3,65	162,2	0,52	17,00	26
Erzurum lisesi	0,486	2,7	113,6	0,41	61,06	83
Cumhuriyet lisesi	0,700	3,16	52,56	0,56	71,4	70
Genel	0,657	3,03	96,79	0,60	72,5	179

Tablo 4.18. Sosyal kolu öğrencilerinin mezuniyet notları ile ÖSS puanları arasındaki istatistiki değerler (2000).

Okul Adı	Korelasyon	Ortalama		Standart sapma		Öğrenci sayısı
		Mezun	ÖSS	mezun	ÖSS	
Erzurum lisesi	0,421	2,79	99,64	0,42	67,34	46
Cumhuriyet lisesi	0,595	2,77	34,7	0,46	61,65	64
Genel	0,508	2,75	67,2	0,44	64,5	110

2000 yılı için verilen tablolardan türkçe-matematik kolunun diğer kollara göre daha yüksek bir korelasyon değerine sahip olduğu görülmektedir. Türkçe-matematik kolunu fen ve sosyal kolları takip etmektedir. Ayrıca tabloları ortaöğretim başarıları ve ÖSS puanları açısından incelediğimizde en yüksek ortaöğretim başarı ortalamasına ve ÖSS puanları ortalamasına fen kolunun sahip olduğu anlaşılabacaktır. Ortaöğretim başarıları ve ÖSS puanları açısından fen kolunu sırasıyla türkçe-matematik ve sosyal kolları takip etmektedir. 1999 yılında olduğu gibi 2000 yılı için de okullardaki kol farklılığının ortaöğretim ve ÖSS başarıları üzerinde belirgin bir etkisinin olduğu görülmektedir.

4.2. ORTAÖĞRETİM PROGRAMINDAKİ KOLLARIN ÖSS SORULARI İÇİNDEKİ AĞIRLIĞI

Değişik okullara farklı yıllarda devam eden öğrencilerin ÖSS'deki başarılarını etkileyen başka bir faktör de , liselerdeki derslerin müfredat programları ile ilgilidir. Liselerin müfredat programları bir birinden farklı olduğu gibi okullardaki mevcut kolların her birinin müfredat programları da birbirinden farklılık göstermektedir. Aynı şekilde ÖSS'de sorulan test ve alt testlerin yüzde oranları birbirinden farklıdır. ÖSS'de sorulan test ve alt testlerin tüm sorular içerisindeki oranı ile okullardaki mevcut kolların müfredat programlarının, okulun genel müfredat programı içerisindeki oranı arasındaki ilişkinin araştırılması, okullardaki kolların ÖSS'deki başarıları hakkında bir takım ipuçları verecektir. Bu amaçla, araştırma kapsamına alınan okullardaki kolların her birinin müfredat programlarının okulun genel müfredat programı içerisindeki ağırlığının ve ÖSS'deki test ve alt testlerde sorulan soruların tüm sorular içerisindeki ağırlığının tespit edilmesi gerekmektedir.

Araştırmada ele aldığımız okulların farklı kollara sahip olduğunu ve okullar arasında da haftalık ders saatleri açısından farklılıklar bulunduğu daha önceki bölümlerde belirtilmişti. Bu okullardan mezun olan öğrenciler haftalık ders saatleri açısından değerlendirildiğinde, 99 saat ile 120 saat arasında değişen bir programı tamamladıkları görülmektedir. Okullardaki farklı kollar, farklı dersleri değişik saatlerle almaktadırlar. Örneğin fen kolundan mezun olan bir öğrenci, tüm ortaöğrenimi boyunca fen içerikli, türkçe-matematik içerikli ve sosyal içerikli dersler almaktadır. Ancak fen kolundan mezun olması itibari ile tüm dersler içerisinde fen içerikli derslerin yüzde oranının bilinmesi, öğrencinin ÖSS'deki fen başarısını ortaya koyabilecek bir ölçek olarak düşünülmektedir. Aynı düşünce ile türkçe-matematik ve sosyal kolları için de, türkçe-matematik ve sosyal içerikli derslerin yüzde oranının bilinmesi, öğrencinin ÖSS'deki türkçe-matematik ve sosyal başarısı için bir ölçek olabilecektir.

Yukarıda kısaca açıklamaya çalıştığımız farklı kollardan, değişik haftalık ders saatlerini alarak mezun olan öğrenciler, sorulan sorular itibariyle farklı konuları içeren ortak bir sınava girmektedirler.

Her yıl yapılan ÖSS, bilişsel öğrenmeyi ön planda tutan ve içerik bakımından farklı konulara sahip olan bir sınavdır. Sınavın içeriğine bakıldığında fen, türkçe, matematik ve sosyal konuların ağırlıkta olduğu görülmektedir. Bu sınavda tüm sorular içerisinde herhangi bir alt teste ait sorulan sorularının yüzde oranı, o alt teste karşılık gelen ortaöğretimdeki ilgili koldan mezun olan öğrenci için, o kolun ÖSS'deki avantaj veya dezavantajlarını gösterebilecek niteliktedir. Örneğin, ortaöğretimde fen kolundan mezun olan öğrenci için, ÖSS'de tüm sorular içerisindeki fen bilimleri alt testinde sorulan sorularının yüzde oranı, ilgili kolun diğer kollara göre avantaj veya dezavantajları hususunda bilgi verebilir.

1999 ve 2000 yılları için, okulların haftalık ders saatlerinde her hangi bir değişiklik olmadığından sadece bir yıl dikkate alınmıştır. Aynı şekilde ÖSS'de herhangi bir alt teste ait sorulan soruların yüzde oranında da bir değişiklik söz konusu değildir.

Tablo 4.19, 4.20, 4.21, 4.22, 4.23, 4.24, 4.25, 4.26, 4.27, 4.28 ve 4.29'da araştırma kapsamındaki her bir okulun kollara göre haftalık ders saatlerini ve her bir kolun fen, türkçe-matematik ve sosyal derslerinin yüzde oranları verilmektedir. Okullara ait kollardan haftalık ders saatlerini gösteren tablolardan da anlaşılacağı gibi, fen dersleri; fizik, kimya, biyoloji, sağlık bilgisi ve bu derslere ait uygulamalı derslerden, türkçe-matematik dersleri, Türk dili ve edebiyatı, matematik, geometri, matematik uygulaması, analitik geometri, edebi metinler, hızlı okuma yazma, güzel okuma-yazma, bilgisayar ve dil bilgisi derslerinden, sosyal dersleri ise tarih, coğrafya, felsefe, mantık, sosyoloji, psikoloji, beşeri coğrafya, rehberlik, din kültürü ve ahlak bilgisi, insan ilişkileri, milli güvenlik, inkılap tarihi, Türk cumhuriyeti tarihi, fiziki coğrafya, Türk edebiyat tarihi, turizm, demokrasi ve insan hakları, kütüphanecilik, Osmanlı tarihi ve Genel Türk tarihi derslerinden oluşmaktadır.

Tablo 4.19. Fen Lisesi Fen kolu için haftalık ders saatleri

Lise1	Haftalık ders saati	Lise2	Haftalık ders saati	Lise3	Haftalık ders saati
Türk dili ve ede.	4	Türk dili ve ede.	4	Türk dili ve ede.	4
Din ve Ahlak	1	Din ve Ahlak	1	Din ve Ahlak	1
Tarih	2	Tarih	2	İnkılap tarihi.	2
Coğrafya.	2	Matematik.	5	Matematik	5
Matematik.	5	Geometri.	2	Geometri.	2
Geometri.	2	Matematik uy	2	Analitik geo.	2
Biyoloji	4	Biyoloji	3	Matematik.uy	2
Sağlık bilgisi	1	Fizik	4	Biyoloji	3
Fizik	4	Fizik uyg.	2	Fizik	4
Kimya	4	Kimya	4	Fizik uyg.	2
Yabancı dil	6	Kimya uyg.	2	Kimya	3
Beden eğitimi	2	Yabancı dil	4	Kimya uyg.	2
İnsan ilişkileri	1	Beden eğitimi	2	Yabancı dil	4
Seç.Y.Dil (Alm)	2	Milli güvenlik	1	Beden eğitimi	2
		felsefe	2	felsefe	2
Toplam	40		40		40

Fen dersleri oranı (%) : 35,0

Türkçe-matematik (%): 32,5

Sosyal (%) : 14,2

Diğer (%) : 18,3

Tablo 4.20. Anadolu Lisesi Fen kolu haftalık ders saatleri

Lise1	Haftalık Ders saati	Lise2	Haftalık ders saati	Lise3	Haftalık ders saati
Türk dili ve ede.	4	Türk dili ve ede.	4	Türk dili ve Ed.	4
Din ve Ahlak B.	1	Din ve Ahlak B.	1	Din ve Ahlak B	1
Tarih	2	Tarih	2	İnkılap tarihi.	2
Coğrafya.	2	Matematik.	5	Matematik	5
Matematik.	5	Geometri.	2	Analitik geo.	2
Çevre ve insan	2	Analitik geo.	2	Biyoloji uyg.	2
Biyoloji	2	Biyoloji	2	Biyoloji	3
Sağlık bilgisi	2	Fizik	4	Fizik	4
Fizik	2	Fizik uyg.	2	Kimya	3
Kimya	2	Kimya	3	Kimya uyg.	2
Yabancı dil	8	Kimya uyg.	2	Yabancı dil	4
Beden eğitimi	2	Yabancı dil	4	Beden eğitimi	2
İnsan ilişkileri	1	Beden eğitimi	2	Felsefe	2
Hızlı okuma T.	1	Milli güvenlik	1		
Toplam	36		36		36

Fen dersleri oranı (%) : 32,4
 Türkçe-matematik (%) : 31,4
 Sosyal (%) : 15,7
 Diğer (%) : 20,5

Tablo 4.21. Erzurum Lisesi Fen kolu haftalık ders saatleri

Lise1	Haftalık ders saati	Lise2	Haftalık ders saati	Lise3	Haftalık ders saati
Türk dili ve ede.	4	Türk dili ve ede.	4	Türk dili ve ed	4
Din ve Ahlak B.	1	Din ve Ahlak bil.	1	Din ve Ahlak B	1
Tarih	2	Tarih	2	İnkılap tarihi.	2
Coğrafya.	2	Matematik.	5	Matematik	5
Matematik.	5	Geometri.	2	Geometri	4
Biyoloji	2	Biyoloji	2	Biyoloji uyg.	2
Sağlık bilgisi	2	Fizik	4	Biyoloji	3
Fizik	2	Fizik uyg.	2	Fizik	4
Kimya	2	Kimya	3	Felsefe	2
Yabancı dil	4	psikoloji	2	Kimya	3
Beden eğitimi	2	Milli güvenlik	1	Astronom veUz	2
Resim	2	Biyoloji uyg.	2	Rehberlik	1
Bilgisayar	2	Beden eğitimi	2		
Rehberlik	1	Rehberlik	1		
Toplam	33		33		33

Fen dersleri oranı (%) : 35,5

Türkçe-matematik (%): 35,0

Sosyal (%) : 19,2

Diğer (%) : 10,3

Tablo 4.22. Cumhuriyet Lisesi Fen kolu haftalık ders saatleri

Lise1	Haftalık ders saati	Lise2	Haftalık ders saati	Lise3	Haftalık ders saati
Türk dili ve ede.	4	Türk dili ve ede.	4	Türk dili ve ede.	4
Din ve Ahlak B.	1	Din ve Ahlak bil.	1	Din ve Ahlak B.	1
Tarih	2	Tarih	2	İnkılap tarihi.	2
Coğrafya.	2	Matematik.	5	Matematik	5
Matematik.	5	Geometri.	2	Geometri	4
Biyoloji	2	Biyoloji	2	Bilgisayar	2
Sağlık bilgisi	2	Fizik	4	Biyoloji	3
Fizik	2	Fizik uyg.	2	Fizik	4
Kimya	2	Kimya	3	felsefe	2
Yabancı dil	4	Bilgisayar	2	Kimya	3
Beden eğitimi	2	Milli güvenlik	1	Analitik geo.	2
Çevre	2	Biyoloji uyg.	2	Rehberlik	1
Hızlı okuma Y.	2	Kimya uyg.	2		
Rehberlik	1	Rehberlik	1		
Toplam	33		33		33

Fen dersleri oranı (%) : 33,3

Türkçe-matematik (%) : 41,4

Sosyal (%) : 19,2

Diğer (%) : 6,1

Tablo 4.23. Anadolu Lisesi Türkçe-Matematik kolu haftalık ders saatleri

Lise1	Haftalık ders saati	Lise2	Haftalık ders saati	Lise3	Haftalık ders saati
Türk dili ve E.	4	Türk dili ve ede.	4	Türk dili ve ede.	4
Din ve AhlakB	1	Din ve Ahlak bil.	1	Din ve Ahlak bil.	1
Tarih	2	Tarih	2	İnkılap tarihi.	2
Coğrafya.	2	Matematik.	5	Matematik	5
Matematik.	5	Geometri.	2	Felsefe	2
Biyoloji	2	Edebi metinler	3	Yabancı dil	4
Sağlık bilgisi	2	Psikoloji	2	Edebi metinler	3
Fizik	2	Yabancı dil	4	Türk.beşeri coğ.	3
Kimya	2	Türk. Fiz.coğ.	2	Geometri	2
Yabancı dil	8	Analitik	2	Güzel oku. Yaz.	2
Beden eğitimi	2	Milli güvenlik	1	Türk edeb.tarihi	2
Çevre ve insan	2	Güzel oku. Yaz.	2	Analitik geo.	2
Hızlı okuma Y.	1	Türk edeb.tarihi	2	Beden eğitimi	2
İnsan ilişkileri	1	Turizm	2	Demokrasi in.ha.	1
		Beden eğitimi	2	Kütüphanecilik	1
Toplam	36		36		36

Fen dersleri oranı (%) : 7,4

Türkçe-matematik (%): 42,5

Sosyal (%) : 29,6

Diğer (%) : 20,5

Tablo 4.24. Erzurum Lisesi Türkçe–Matematik kolu haftalık ders saatleri

Lise1	Haftalık ders saati	Lise2	Haftalık ders saati	Lise3	Haftalık ders saati
Türk dili ve E.	4	Türk dili ve Ed.	4	Türk dili ve ede.	4
Din ve Ahlak B	1	Din ve Ahlak B	1	Din ve Ahlak bil.	1
Tarih	2	Tarih	2	İnkılap tarihi.	2
Coğrafya.	2	Matematik.	5	Matematik	5
Matematik.	5	Geometri.	2	Felsefe	2
Biyoloji	2	Edebi metinler	3	Yabancı dil	4
Sağlık bilgisi	2	Psikoloji	2	Edebi metinler	3
Fizik	2	Türk. Fiz.coğ.	2	Türk.beşeri coğ.	3
Kimya	2	Analitik goe.	2	Geometri	2
Yabancı dil	4	Milli güvenlik	1	Hızlı oku. yaz	1
Beden eğitimi	2	Türk edeb.tarihi	2	Osmanlı tarihi	3
Resim	2	G.Türk tarihi	2	Analitik geo.	2
Bilgisayar	2	Turizm	2	Güzel oku. Yaz.	2
Rehberlik	1	Beden eğitimi	2	Mantık	2
		Rehberlik	1	Rehberlik	1
Toplam	33		33		33

Fen dersleri oranı (%) : 8,0

Türkçe-matematik (%): 46,5

Sosyal (%) : 35,5

Diğer (%) : 10,0

Tablo 4.25. Cumhuriyet Lisesi Türkçe – Matematik kolu haftalık ders saatler

Lise1	Haftalık ders saati	Lise2	Haftalık ders saati	Lise3	Haftalık ders saati
Türk dili ve E	4	Türk dili ve Ed.	4	Türk dili ve E	4
Din ve Ahlak B.	1	Din ve Ahlak B	1	Din ve Ahlak bil.	1
Tarih	2	Tarih	2	İnkılap tarihi.	2
Coğrafya.	2	Matematik.	5	Matematik	5
Matematik.	5	Geometri.	2	Felsefe	2
Biyoloji	2	Edebi metinler	3	Edebi metinler	3
Sağlık bilgisi	2	Psikoloji	2	Türk.beşeri coğ.	3
Fizik	2	Türk. Fiz.coğ.	2	Geometri	2
Kimya	2	Analitik goe.	2	Hızlı oku. yaz	1
Yabancı dil	4	Milli güvenlik	1	Osmanlı tarihi	3
Beden eğitimi	2	Türk edeb.tarihi	2	Analitik geo.	2
Çevre	2	G.Türk tarihi	2	Güzel oku. Yaz.	2
Hızlı okuma Y.	2	Turizm	2	Mantık	2
Rehberlik	1	Beden eğitimi	2	Rehberlik	1
		Rehberlik	1		
Toplam	33		33		33

Fen dersleri oranı (%) : 8,0

Türkçe-matematik (%): 46,5

Sosyal (%) : 37,5

Diğer (%) : 8,0

Tablo 4.26. Erzurum Lisesi Sosyal kolu haftalık ders saatleri

Lise1	Haftalık ders saati	Lise2	Haftalık ders saati	Lise3	Haftalık ders saati
Türk dili ve Ed.	4	Türk dili ve E	4	Türk dili ve E	4
Din ve Ahlak B	1	Din ve Ahlak B	1	Din ve Ahlak B	1
Tarih	2	Tarih	2	T.C.Tarihi	2
Coğrafya.	2	Milli güvenlik	1	Edebi metinler	3
Matematik.	5	Edebi metinler	3	Osmanlı tarihi	3
Biyoloji	2	G. Türk Tarihi	3	T. Beşeri Coğ.	3
Sağlık bilgisi	2	Türk. Coğ.	3	Felsefe	2
Fizik	2	Ülkeler coğ.	3	Mantık	2
Kimya	2	Psikoloji	2	Sosyoloji	2
Yabancı dil	4	Sanat tarihi	2	Sanat tarihi	2
Beden eğitimi	2	İslam tarihi	2	Turizm	2
Resim	2	Ede.tarihi	2	Dil bilgisi	2
Bilgisayar	2	Beden eğitimi	2	Beden eğitimi	2
Rehberlik	1	Çevre ve insan	2	B.Teknoloji	2
		Rehberlik	1	Rehberlik	1
Toplam	33		33		33

Fen dersleri oranı (%) : 8,0

Türkçe-matematik (%): 29,3

Sosyal (%) : 50,5

Diğer (%) : 12,2

Tablo 4.28. Cumhuriyet Lisesi Sosyal kolu haftalık ders saatleri

Lise1	Haftalık ders saati	Lise2	Haftalık ders saati	Lise3	Haftalık ders saati
Türk dili ve Ed.	4	Türk dili ve Ed	4	Türk dili ve Ed.	4
Din ve Ahlak B	1	Din ve Ahlak B	1	Din ve Ahlak B	1
Tarih	2	Tarih	2	T.C.Tarihi	2
Coğrafya.	2	Milli güvenlik	1	Edebi metinler	3
Matematik.	5	Edebi metinler	3	Osmanlı tarihi	3
Biyoloji	2	G. Türk Tarihi	3	T. Beşeri coğ.	3
Sağlık bilgisi	2	Türk. Coğ.	3	Felsefe	4
Fizik	2	Ülkeler coğ.	3	Mantık	2
Kimya	2	Psikoloji	2	Sosyoloji	2
Yabancı dil	4	Bilgisayar	2	Türk.C. tarihi	2
Beden eğitimi	2	İslam tarihi	2	Türk edebiyatı	2
Çevre	2	Matematik	4	Beden eğitimi	2
Hızlı okuma Y.	2	Beden eğitimi	2	Bilgisayar	2
Rehberlik	1	Rehberlik	1	Rehberlik	1
Toplam	33		33		33

Fen dersleri oranı (%) : 8,0

Türkçe-matematik (%) : 35,5

Sosyal (%) : 46,5

Diğer (%) : 10,0

ÖSS’de test ve alt testlerde sorulan soruların tüm sorular içerisindeki oranları (%) ise Tablo 4.29’da verilmiştir.

Tablo 4.29. 1999 ve 2000 Öğrenci Seçme Sınavının (ÖSS) Bölümleri ve Bu Bölümlerin ÖSS İçindeki Payları

1999-2000 yıllarında Öğrenci Seçme Sınavında sorulan soruların bölümlere göre dağılımı		
Bölüm	Konu alanı	Soruların yaklaşık % oranları
Sözel bölüm	a) Türkçe’yi kullanma gücü ile ilgili sorular	% 25
	b) Sosyal bilimlerdeki temel kavram ve ilkelerle düşünme soruları.....	% 25
	Tarih.....	% 10
	Coğrafya.....	% 9
	Felsefe.....	% 6
Sayısal Bölüm	a) Matematiksel ilişkilerden yararlanma gücü ile ilgili sorular.....	% 25
	b) Fen Bilimlerindeki temel kavram ve ilkelerle düşünme soruları.....	% 25
	Fizik.....	% 10
	Kimya.....	% 8
	Biyoloji.....	% 7

Yukarıda verilen haftalık ders saatlerini gösteren tablolar, fen kolları dikkate alınarak incelendiğinde, fen kolundan mezun olan öğrencilerin fen içerikli derslerin tüm dersler içerisindeki yüzde oranları % 33,3 ile % 35,5, türkçe-matematik içerikli

derslerin yüzde oranları, fen içerikli derslerin yüzde oranına yakın ve %31,4 ile %41,4 arasında olduğu, sosyal içerikli derslerin oranı ise; %14,2 ile %20,5 arasında değiştiği gözlenmektedir. Fen kolundan mezun olan öğrencilerin ortaöğretim süresince almış oldukları derslerden fen içerikli derslerin oranı diğer derslere göre daha fazla olması beklenirken, bazı okullarda Türkçe-matematik içerikli derslerin oranının daha fazla olduğu görülmektedir. Bu durumda okulların fen kollarından mezun olan öğrencilerin, ÖSS’de sorulan sorular içerisinde % 25 ağırlığa sahip olan fen bilimleri alt testindeki avantajlarına ek olarak ÖSS’de türkçe ve matematik alt testlerinde de bir avantaja sahip oldukları görülmektedir.

Tablolar türkçe-matematik kolu için incelendiğinde, türkçe-matematik içerikli derslerin tüm dersler içerisindeki yüzde oranı % 42,5 ile %46,5, fen içerikli derslerin yüzde oranları %7,4 ile %8 , sosyal içerikli derslerin yüzde oranı ise; %29,6 ile 37,5 arasında değiştiği gözlenmektedir. Bu sonuçlara göre okulların türkçe-matematik kollarından mezun olan öğrenciler, ÖSS’de %25 orana sahip fen bilimleri testi açısından bir dezavantaja sahip olmalarına rağmen, yine ÖSS’de %25 orana sahip sosyal bilimler alt testinde bir avantaj elde ettikleri anlaşılmaktadır.

Sosyal kolu için tablolar incelendiğinde ise; sosyal içerikli derslerin tüm dersler içerisindeki yüzde oranları %46,5 ile %50,5, türkçe-matematik içerikli derslerin yüzde oranları %29,3 ile %35,5, fen içerikli derslerin yüzde oranları ise %8 ile %8,1 arasında değiştiği görülmektedir. Bu sonuçlara göre sosyal kolundan mezun olan öğrenciler için, sadece ÖSS’de %25 orana sahip sosyal bilimleri alt testi için bir avantaja sahip olduğu görülmektedir.

4.3. ORTA ÖĞRETİMDE OKUL BÜNYESİNDEKİ KOL DERSLERİ BAŞARISI İLE ÖSS'DEKİ ALT TEST BAŞARISININ İNCELENMESİ

Çalışmanın genelinde, ortaöğretim başarı ölçütleri ile ÖSS puanları arasındaki ilişkinin bulunması amacıyla öğrencilerin mezuniyet notları ile ÖSS puanları incelenmiştir. Bu inceleme ile araştırma kapsamına alınan okulların ÖSS başarı durumları ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu okulların öğrencileri değişik kollara sahip ve farklı müfredat programı içeren dersler olarak mezun oldukları da dikkate alınmıştır. Bu amaçla genel problemin bir alt problemi olan kollara ait haftalık ders müfredat programlarının ÖSS' daki test veya alt testler üzerine etkisi araştırılmıştır. Burada amaçlanan, okullarda bulunan kollardan ÖSS' de müfredat programları açısından hangi kolun daha avantajlı olduğunun ortaya çıkartılmasıdır. Ana problemin çözülmesi esnasında karşımıza çıkan bir diğer alt problem ise okulların farklı kollarından değişik müfredat programlarını tamamlayarak mezun olan öğrencilerin seçmiş oldukları herhangi bir kola ait derslerdeki başarılarının ÖSS'de ilgili alt testlerdeki başarıları ile ilişkisinin araştırılmasıdır.

Çalışmanın bu kısmında, araştırma kapsamında bulunan bütün okullarda mevcut kollar içerisinde fen kolundan mezun olan öğrencilerin fen derslerine ait ders geçme notlarının aritmetik ortalamaları ile ÖSS' de bulunan fen bilimleri alt testinde yapmış oldukları soruların yüzde oranlarının karşılaştırılması yapılmıştır.

Bu amaçla okullardan sadece fen kollarına ait on'ar kişilik öğrenci grubu seçilmiş olup, bu öğrencilerin tüm ortaöğrenimi boyunca almış oldukları fen derslerinin (fizik, kimya, biyoloji, sağlık ve bu derslere ait uygulamalar) ders geçme notları, ilgili okulların kayıtlarından alınmıştır. Bu öğrencilerin ÖSS'da fen bilimleri alt testinde yapmış oldukları doğru soruların sayısının tespitinde ise, kendilerinin sözlü beyanları dikkate alınmıştır. Bu şekilde elde edilen verilerden ders geçme notlarına aritmetik ortalama uygulanmış, ÖSS'da fen bilimleri alt testindeki sorulara verilen doğru cevapların doğruluk yüzdesini bulmak amacıyla doğru cevapların sayısı fen bilimleri alt testindeki tüm soru sayısına oranlanmıştır. Elde edilen sonuçlar, Tablo 4.30, 4.31, 4.32 ve 4.33'te verilmiştir. Bu şekilde fen kolu öğrencilerinin fen derslerindeki

başarı durumu ile aynı öğrencilerin ÖSS fen bilimleri alt testindeki başarı durumu arasındaki ilişki ortaya konmaya çalışılmıştır.

Tablo 4.30. Fen Lisesi on kişilik öğrenci grubu

Öğrenci no	Ders ortalaması	Doğru cevap oranı(%)
1	4,96	92
2	4,71	86
3	4,58	79
4	4,32	80
5	4,18	67
6	4,10	80
7	3,96	59
8	3,80	56
9	3,62	60
10	3,49	50
Genel	4,17	67,9

Tablo 4.31. Anadolu Lisesi on kişilik öğrenci grubu

Öğrenci no	Ders ortalaması	Doğru cevap oranı(%)
1	4,80	84
2	4,62	79
3	4,54	73
4	4,25	75
5	4,08	58
6	3,82	55
7	3,77	60
8	3,48	49
9	3,21	45
10	3,05	39
Genel	3,96	61,7

Tablo 4.32. Erzurum Lisesi on kişilik öğrenci grubu

Öğrenci no	Ders ortalaması	Doğru cevap oranı(%)
1	4,19	45
2	4,07	38
3	4,38	55
4	3,17	32
5	3,46	35
6	3,78	40
7	3,02	27
8	2,17	12
9	2,39	25
10	2,79	34
Genel	3,34	34,3

Tablo 4.33. Cumhuriyet Lisesi on kişilik öğrenci grubu

Öğrenci no	Ders ortalaması	Doğru cevap oranı(%)
1	4,15	40
2	4,08	35
3	3,82	26
4	3,57	19
5	3,36	15
6	2,92	12
7	2,56	15
8	2,46	7
9	2,25	4
10	2,09	3
Genel	3,12	17,6

Yukarıdaki tablolar incelendiğine hem ders geçme notlarının aritmetik ortalaması açısından hem de ÖSS’ da fen bilimleri testindeki soruları doğru cevaplandırma yüzdeleri açısından en başarılı öğrencilerin Fen Lisesinde olduğu sırasıyla bunu Anadolu Lisesi, Erzurum Lisesi ve Cumhuriyet Lisesinin takip ettiği görülmektedir. Bu başarı sıralaması daha önce ana problemin çözümü için elde edilen sıralamanın benzeridir. Aynı zamanda tablolardan ortaöğretimdeki ders geçme notu ile ÖSS alt testindeki başarı arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir.



5. SONUÇ VE TARTIŞMA

Ülkemizdeki hızlı nüfus artışı ve buna paralel olarak okur-yazar oranının artması sonucu, yükseköğrenim görmek isteyenlerin sayısında da her geçen yıl bir artış olmaktadır. Bu artış, üniversitelerin imkanlarını zorlayacak noktalara kadar gelmiştir. Yükseköğrenim görmek isteyenlerin sayısında görülen bu artış ÖSS sınavlarını, her geçen yıl toplumun büyük bir bölümünü ilgilendiren bir olay haline getirmiştir. Öğrenciler ortaöğretimde almış oldukları derslerle bu sınava hazırlanmaktadırlar. Dolayısıyla ÖSS, ortaöğretim ile yükseköğretim arasında bir köprü teşkil etmektedir.

Birbirinden farklı bu iki değişken değer arasındaki ilişkiyi ortaya koyabilmek için, verilere önce Anova analizi uygulanmıştır. Böylece ortaöğretim mezuniyet notları ile ÖSS puanları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığına bakılmıştır. 1999 ve 2000 yılları için, elde edilen Anova analiz sonuçları Tablo 4.3, 4.5, 4.7 ve 4.9'da verilmiştir. Bu tablolardan da görüldüğü gibi Anova analizi sonucunda elde edilen p değerleri 0.05'den küçüktür. p değerinin 0.05'ten küçük olması, ortaöğretim mezuniyet notları ile ÖSS puanları arasında anlamlı bir farkın olduğunu açıkça göstermektedir. Anova analizinden elde edilen p değerlerinin 0.05'ten küçük çıkması aynı zamanda bu verilere Duncan testinin uygulanabileceğini göstermektedir. Duncan testinin uygulanması, okulların gerek mezuniyet notları ve gerekse ÖSS puanları açısından başarı sıralamasını vermektedir. Duncan testinden elde edilen sonuçlar Tablo 4.4, 4.6, 4.8 ve 4.10'da verilmiştir. Tablolardan da görüldüğü gibi mezuniyet notları açısından okulların başarı sıralamasının, Fen Lisesi, Anadolu Lisesi, Cumhuriyet Lisesi ve Erzurum Lisesi şeklinde olduğu bulunmuştur. Bu sıralama araştırılan yıllar için (1999 ve 2000) her hangi bir değişiklik göstermemektedir. ÖSS puanları açısından okullara ait elde edilen başarı sıralaması ise, Fen Lisesi, Anadolu Lisesi, Erzurum Lisesi ve Cumhuriyet Lisesi şeklinde olup, yine sıralamada da yıllara göre bir değişiklik görülmemektedir. Mezuniyet notları ile ÖSS puanları arasındaki ilişkide ortaya çıkan okulları başarı farklılıklarını daha detaylı irdelemek için, ortaöğretim başarı ölçütü olarak kabul ettiğimiz öğrencilerin mezuniyet notlarına ve ÖSS puanlarına ait grafikler çizilmiştir (Şekil 4.1-4.16). Bu

grafikler okullara göre öğrencilerin mezuniyet notları ile bu notlara karşılık gelen öğrenci sayıları ve aynı öğrencilerin ÖSS' de almış oldukları puanlar ile bu puanlara karşılık gelen öğrenci sayıları arasındaki değişimi göstermektedir. Bu grafiklerden elde edilen sonuçlara göre okulların başarı sıralaması, Duncan testinden elde edilen sonuçları ortaya koyduğu başarı sıralaması ile tam bir uyum göstermektedir.

Sözü edilen iki değişken arasındaki ilişkiyi net bir şekilde ortaya koymak için, bu değişkenler arasındaki korelasyonlara bakılarak yıllara ve okullara göre korelasyon değerleri Tablo 4.11 ve 4.12'de verilmiştir. Ayrıca bu tablolarda her bir okulun yıllara göre mezuniyet notları ve ÖSS puanlarının ortalamaları, mezuniyet notları ve ÖSS puanlarının standart sapmaları da verilmiştir. 1999 yılı için oluşturulan Tablo 4.11'e göre mezuniyet notları ile ÖSS puanları arasındaki korelasyon değerleri incelendiğinde, Anadolu Lisesi 0,729 korelasyon değeri ile en yüksek korelasyona sahip olurken, bunu sırasıyla 0,607 ile Fen Lisesi, 0,506 ile Erzurum Lisesi, 0,117 korelasyon değerleri ile Cumhuriyet Lisesi takip etmektedir. Okullar için genel korelasyon değerinin 0,578 bulunması mezuniyet notları ile ÖSS puanları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Yine aynı tablodan mezuniyet notları ortalamalarına göre okullar arasında bir değerlendirme yapıldığında 4,6 mezuniyet notu ortalaması ile Fen Lisesinin en başarılı okul olduğu görülmektedir. Fen Lisesini sırasıyla Anadolu Lisesi (3,7), Cumhuriyet Lisesi(3,06), Erzurum Lisesi (2,86) takip etmektedir. ÖSS puanları dikkate alınarak yapılan değerlendirme de ise başarı sıralamasına göre okullar, Fen Lisesi (204 ÖSS puanı ortalaması), Anadolu Lisesi (173,9), Erzurum Lisesi (118,2), Cumhuriyet Lisesi (97,2) şeklinde sıralanmaktadır. Mezuniyet notu ortalamaları ile ÖSS puanı ortalamalarına göre başarılı okul sıralamasında bir paralellik görüldüğü, ancak Erzurum Lisesinin bu paralelliğe uymadığı görülmektedir. Bu sonuç mezuniyet notu ve ÖSS puanlarının standart sapma değerlerinden de gözükmektedir. 2000 yılı için Tablo 4.12 incelendiğinde, korelasyon değerleri, mezuniyet notları ortalaması ve ÖSS puanı ortalaması açısından 1999 yılına göre okulların başarı sıralamasının değişmediği görülmektedir.

Araştırma kapsamına dahil edilen okullarda farklı kollar mevcuttur. Okullardaki kol farklılığının gerek mezuniyet notlarına gerekse ÖSS puanlarına etkisinin araştırılması

amacıyla her bir kol için öğrencilerin mezuniyet notları ile ÖSS puanlarının korelasyon değerine, ortalamasına ve standart sapmasına bakılarak sonuçlar Tablo 4.13, 4.14, 4.15, 4.16, 4.17 ve 4.118’de verilmiştir.

Tablolar dikkatle incelendiğinde, türkçe–matematik kolunun diğer kollara göre daha yüksek bir korelasyon değerine sahip olduğu görülmektedir. Türkçe-matematik kolunu fen ve sosyal kolları takip etmektedir. Ayrıca tablolar ortaöğretim başarıları ve ÖSS puanları açısından incelendiğinde en yüksek ortaöğretim başarı ortalamasına ve ÖSS puanları ortalamasına fen kolunun sahip olduğu görülmektedir. Ortaöğretim başarıları ve ÖSS puanları açısından fen kolunu sırasıyla türkçe-matematik ve sosyal kolları takip etmektedir. 1999 ve 2000 yılı için oluşturulan tablolar incelendiğinde yıllara göre kol başarılarında bir değişim gözlenmediği, buna karşın okullardaki kol farklılığının ortaöğretim ve ÖSS başarıları üzerinde belirgin bir etkisinin olduğu görülmektedir.

Ana problemin çözümüne katkıda bulunmak amacıyla, araştırma için seçilmiş okullarda bulunan kolların haftalık ders saatlerine ve bu kolları hangi derslerin ağırlıklı olarak verildiği incelenmiştir. Ayrıca ÖSS ‘da bulunan test veya alt testlerin sınavdaki ağırlıklarına bakılmış, böylece kollarıdaki ders ağırlıkları ile ÖSS’deki test veya alt test ağırlıkları tespit edilmiştir. Seçilmiş olan okullarda haftalık ders saatleri açısından farklılıklar mevcuttur. Örneğin, Fen Lisesinde öğrenciler hafta da 40 saatlik ders alırken Anadolu Lisesindeki öğrenciler 36 saatlik, Erzurum ve Cumhuriyet Liselerindeki öğrenciler ise 33 saatlik ders almaktadırlar. Okulların kollara göre haftalık ders saatlerini ve kollarıdaki ilgili derslerin yüzde oranları Tablo 4.19 – 4.28’de verilmiştir. Ayrıca ÖSS’da bulunan test ve alt testlerin yüzdeleri de Tablo 4.29’da verilmiştir. Tablolar incelendiğinde, sosyal kollarındaki sosyal içerikli derslerin ağırlığı %46,5 ile %50,5 , türkçe–matematik kollarındaki ilgili derslerin ağırlığı % 42,5 ile %46,5 ve fen kollarındaki ilgili derslerin ağırlığı % 33,3 ile % 35,5 arasında bir değişim göstermektedir. Sonuçlara bakıldığında her kol kendi alanı ile ilgili ders yüzdeleri açısından diğer derslere göre daha büyük bir ağırlığa sahiptir. Bu sonuçlara göre sosyal kolunun avantajlı olduğu düşünülebilir. Ancak ÖSS’deki test veya alt testler dikkate alınarak tablolar incelenirse %25 türkçe, %25 matematik,

%25 fen ve %25 sosyal ağırlıklı oranlara sahip ÖSS’da, kol avantajının değiştiği görülmektedir. Buna göre araştırdığımız okullarda Türkçe - matematik ve fen kollarının, sosyal koluna göre daha fazla avantaja sahip oldukları söylenebilir.

Ülkemizde öğrenci seçme sınavına yaklaşık 77 çeşit ortaöğretim programından 325’in üzerinde dal programlarını (ÖSS 2000 kılavuzu, 2000) tamamlayan öğrencilerin tümü girebilmektedir. Bu sebeple, ÖSS’ı tüm bu programları kapsayacak şekilde hazırlanmalıdır. Ya da ortaöğretim programları ÖSS’ını dikkate alarak, sınavda kendilerini avantajlı duruma getirecek bir programı tercih etmelidirler. Buna ilaveden öğrencilerin bireysel yeteneklerinin birbirinden farklı olması sebebi ile ortaöğretimde çeşitliliğin bulunması oldukça doğaldır. Tüm bu çeşitlilikleri içine alacak türde sınav soruları hazırlanması oldukça güç olacağından, ÖSYM her program için temel teşkil eden alanlarla ilgili sorular hazırlama yoluna gitmiştir. Bunun için ÖSS ‘ında her hangi bir kolun avantajlı olduğu söylenemez. Bu avantajlılık öğrencinin kendi bireysel yeteneği ile ilişkilidir. Dolayısıyla öğrenci temel alanlardan hangisinde başarılı ise o alan öğrenci için avantajlıdır. Ortaöğretimdeki kol ayrımı öğrencinin kendi isteğine ya da başarılı olduğu alan derslerine bağlıdır.

Ana problemin çözümü için tayin edilen bir alt problem de her okulda mevcut olan fen kolu öğrencilerinin fen derslerindeki başarıları ile ÖSS fen bilimleri alt testindeki sorulara verilen doğru cevapların yüzdesinin karşılaştırılmasıdır. Bu karşılaştırma bize net bir şekilde okullar arasındaki farklılıkları verecektir. Problemin çözümü için, her okulun fen kolundan mezun olan on’ar kişilik öğrenci grubu seçilmiş ve bu öğrencilere ait ders geçme notları ilgili okulların kayıtlarından, ÖSS fen bilimleri alt testine vermiş oldukları doğru cevapların sayıları ise öğrencilerin kendi beyanlarından elde edilmiştir. Bu problemle ilgili incelemeler sonucunda ele edilen sonuçlar Tablo 4.30 – 4.33’de verilmiştir. Konu ile ilgili tablolar incelendiğinde, fen derslerindeki aritmetik ortalamalar açısından en yüksek başarı 4,17 ile Fen Lisesine ait olup, bunu sırasıyla 3,96 ile Anadolu Lisesi, 3,34 ile Erzurum Lisesi ve 3,12 ile Cumhuriyet Lisesi takip etmektedir. Bu başarı sıralamasının ÖSS fen bilimleri testi içinde aynı olması dikkate değerdir. Söz konusu başarı sıralaması, 67,9 ile Fen

Lisesi, 61,7 ile Anadolu Lisesi, 34,3 ile Erzurum Lisesi ve 17,6 ile Cumhuriyet Lisesi şeklindedir. Bu sonuçlar değerlendirildiğinde fen kolundan mezun olan öğrencilerin fen derslerindeki aritmetik ortalamaları ile ÖSS fen bilimleri alt testindeki doğru cevap yüzdeleri arasında tam bir uyum olduğu görülmektedir.

Yapılan bu araştırmada araştırılan okulların bazıları için, ortaöğretim başarı ölçütü olarak aldığımız öğrencilerin ortaöğretim mezuniyet notları ile ÖSS puanları arasında iyi kabul edilebilecek bir korelasyon değeri bulunmuştur. Probleme genel olarak bakıldığında iki değişken arasında dikkate değer bir ilişkinin olduğu açıkça görülmektedir. Bu sonuç ise araştırma kapsamında bulunan okullar için ortaöğretimde başarılı olan öğrencilerin yarısında fazlasının ÖSS’da da başarılı olduğu anlamını gelir.

Çalışma sonucunda hem ana problemin hem de alt problemlerin çözümünden elde edilen bulgular genelde Fen Lisesi ile Anadolu Lisesini başarılı göstermektedir. Bu sonuç ÖSYM tarafından her yıl yayınlanan okulların ÖSS puanlarına göre sıralaması ile de uyum içerisinde. Bu başarının sebeplerine bakılacak olursa Fen Lisesi ve Anadolu Lisesi için şunlar söylenebilir:

1. Bu okullar öğrencilerini, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından her yıl yapılan bir seçme sınavı ile almaktadırlar.
2. Bu okulların öğretmenleri de, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan bir seçme sınavıyla seçilmektedir.
3. Bu okulların ders müfredat programları diğer araştırma kapsamına dahil edilen okullara göre daha yoğundur.
4. Bu liselerde okuyan öğrencilerin aileleri ekonomik açıdan daha iyi şartlara sahip olduklarından dolayı çocuklarının eğitime daha fazla imkan sağlamaktadır.
5. Bu liselerde okuyan öğrencilere okullarının sağladığı imkanlar diğer okullara göre daha iyidir.

Ortaöğretim başarı ölçütleri ile ÖSS puanları arasındaki ilişkinin incelenmesi adlı tez çalışmasının sonucunda;

1. Ortaöğretim mezuniyet notları ile ÖSS puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu,
2. Ortaöğretimde mezuniyet notu yüksek olan öğrencinin ÖSS puanında yüksek olduğu,
3. Ortaöğretimdeki kol farklılığının gerek ortaöğretim başarıları ve gerekse ÖSS başarıları üzerinde etkili olduğu,
4. Gerek ortaöğretim başarıları ve gerekse ÖSS başarıları açısından en başarılı okulun Fen Lisesi olduğu tespit edilmiştir.

Bu çalışmanın bütün yönlerinin izah edilebilmesi için sınırlarının ve değişkenlerinin daha da genişletilerek incelenmesi gerekmektedir. Çalışmanın diğer yönleri başka bir araştırmaya konu olacak nitelikte olup, ilerdeki yıllarda çalışılması planlanmaktadır.

KAYNAKLAR

- AŞKAR, P., 1985, “Yükseköğretime Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sisteminin Geçerliliği”, Ankara, Hacettepe Üniversitesi, (Yayımlanmamış Doktora Tezi).
- BAŞAR, A., 1998 “Uygulamalı İstatistik – II”, Erzurum, Şafak Yayınevi.
- BAYKUL, Y., 1989, “ÖSS ile Yoklanan Bilgi ve Beceriler Farklı Okul, Tür ve Sınıflarında Ne Ölçüde Kazanılmaktadır”, Ankara, ÖSYM – TAB Eğitim Yayınları, (No:9).
- BAYKUL, Y. ve TURGUT, M. F., 1992, “Ölçekleme Teknikleri”, Ankara, ÖSYM Yayınları.
- BEGİK, Ş., 1997, “Akademik Başarının Kestirilmesinde Yetenek, İlgi, Kişiliklerin Lise Başarısı ve ÖSYS Başarısına Etkisi”, İstanbul: Marmara Üniversitesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- BENJAMİNS, J. K. and ERDMAN, R. L., 1977, “The Admissions Dilemma: Teacher Competency vs. Academic Achievement”, Annual International Convention, April 11-15, Atlanta.
- DEMİROK, S., 1990, “ÖSS ve ÖYS Puanları İle Lise ve Dengi Okullardaki Başarının Yükseköğretimdeki Başarıyla İlişkisi”, Ankara, Hacettepe Üniversitesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- DÖKMEN, Ü., 1992, “T.C. Yükseköğretim Kurulu Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi: Kuruluşu, Gelişmesi, Çalışmaları”, Ankara, ÖSYM Yayınları.
- DUTROW, A. M. and HOUSTON, C. A., 1981, “Analysis of The Relationships of Acedemic Success and Selected Achievement / Attitude Tests”, Annual

Meeting of The Southeastern Association for Community College Research, July 20-22, Orlando.

EASTMOND, J. N., 1964, "Türkiye'de Eğitim İmkanları", Ankara, M.E.B. Test Araştırma Bürosu.

ERTÜRK, S., 1984, "Eğitimde Program Geliştirme", Ankara, Beşinci Baskı, Yelkentepe Yayınları, No. 4.

GALLESSICH, J. M., 1967, "Factors Associated With Academic Success of Freshmen Engineering Students of The University of Texas", Dissertation Abstracts, A. The Humanities and Sociol Sciences. Vol. 28, 5: 1677.

GÜVENÇ, B., 1992, "Seçilmiş Bazı Ülkelerde Yükseköğretime Geçiş", Ankara, ÖSYM Yayınları.

HOROZ, K., 1995, "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Maarif Kolejleri Birinci Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarıları İle Bu Okullara Giriş Puanları Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma", Ankara, Ankara Üniversitesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

İLERİ, C., 1985, "TED Ankara Koleji Vakfı Özel Lisesi Orta Kısım Öğrencilerinin Giriş Sınav Puanları İle Ortaokul Başarısı Arasındaki İlişki", Ankara, Hacettepe Üniversitesi, (Yayımlanmamış Doktora Tezi).

İPEK, M. ve YAMAN, S., 1969, "İ.T.Ü. Giriş ve Mezuniyet Sonrası Başarıları Arasındaki Korelasyon", İ.T.Ü. Elektronik Hesap Bilimleri Merkezi (Çoğaltma).

KAPTAN, S., 1995, "Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikler", Ankara, s. 225.

KİRK, L., 1982, "The Relationship Between Ability Grouping and Academic Achievement", Information Analyses-General, U. S., Illinois.

- KUZGUN, Y., 1998, "Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı Adayları İçin Üniversiteler, Yükseköğretim Programları ve Meslekler Rehberi", Ankara, ÖSYM Yayınları.
- LEWIS, C. S., 1973, "Schooling and Subsequent Success: Influence of Ability, Background and Formal Education", ACT Research Report No: 57, American College Testing Program.
- LINN, R. L. and GRONLUND, N. E., 1995, "Measurement and Assessment In Teaching (7th ed.)" New Jersey: Prentice Hall.
- LUNNEBORG, C. E. and LUNNEBORG, P. W., 1967, "EPSS Pattern In The Prediction of Academic Achievement", Journal of Counseling Psychology, 14.
- MARKS, E., 1965, "Nonadditive Effects In The Prediction of Academic Achivement", Dissertation Abstract.
- M.E.B., 1974, "Tebliğler Dergisi", 8. Şura Kararları, İstanbul, Milli Eğitim Basımevi, (s: 111).
- M. E. B., 1981, "Temel Eğitim II. Kademe ve Ortaöğretim Kurumlarında Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmeliği", Tebliğler Dergisi, Sayı: 2099, 9 Kasım.
- MIHÇIOĞLU, C., 1969, "Üniversiteye Giriş ve Liselerimiz", Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, (No.278).
- MIHÇIOĞLU, C., 1974, "Üniversiteye Girişin Yeniden Düzenlenmesi", Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, (No.40).

- ONAY, P., 1972, “Öğrencilerin Lise, Üniversitelerarası Giriş İmtihanı ve Üniversite Başarıları Arasındaki İlişkiler”, Ankara, Hacettepe Üniversitesi, (Yayımlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi).
- ORAL, T., 1985, “Lise Başarı Ölçüleri İle ÖSYS Puanları Arasındaki Uyum” . Ankara: Hacettepe Üniversitesi , (Yayımlanmamış Doktora Tezi)
- ÖSYM., 1977, Üniversitelerarası Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi Çalışma Raporu. (1974 Aralık – 1977 Aralık 3 Yıllık Dönemi), Ankara, ÖSYM
- ÖSYM., 1977, “ÜSS Test Puanlarının İlk Bilgilere Dayanan Ayrıştırımları”, Üniversitelerarası Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi TAB ve AGB, Ankara: Mart.
- ÖSYM., 1980, “İki Aşamalı Üniversitelerarası Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınav Sistemi”, Üniversitelerarası Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi, Ankara, Mart 1980.
- ÖSYM., 1982, “Üniversitelerarası Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı 1982 Kılavuzu”, Üniversitelerarası Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi, Ankara, 1982.
- ÖSYM., 1984, “Üniversitelerarası Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı 1984 İkinci Basamak Sınav Kılavuzu”, Üniversitelerarası Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi, Ankara, 1984.
- ÖSYM., 1990, “Türkiye’deki Yükseköğretim”, CEPES, UNESCO, Ankara, ÖSYM Yayınları.
- ÖSYM., 1997, “Yükseköğretim Kurumlarına Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi”, Ankara, ÖSYM Yayınları.

ÖSYM., 2000, “2000 (ÖSS) Öğrenci Seçme Sınav Kılavuzu”, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi, Ankara, 2000.

ÖSYM., 2000, “Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu”, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi, Ankara, 2000.

ÖZCELİK, A. D., 1992, “Ölçme ve Değerlendirme”, Ankara, ÖSYM Yayınları.

ÖZDOĞAN, S., 1998, “Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Birinci Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarıları ile Üniversiteye Giriş Puanları Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma”, Ankara, Hacettepe Üniversitesi, (Yayımlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi).

PANOYATA, M. Y. and Others., 1993, “Analysis of Social and Personality Variables as Predictors of Preacademic Competence Among Disadvantaged Preschoolers”, Biennial Meeting of The Society for Research in Children Development, 6th March.

PAYASLIOĞLU, A. ve DUZMAZ, L., 1990, “Üniversitelere Olan Talebin Yoğunluğunun Nedenleri ve Özellikleri Konusunda Bir Araştırma”, Ankara, ÖSYM Yayınları.

PAYASLIOĞLU, A., ÖZ, T. ve SADIK, R., 1992, “1991-ÖSYS Yükseköğretim Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı, Adayların Sosyo-Ekonomik Özellikleri ve Sınavdaki Başarıları”, Ankara, ÖSYM Yayınları.

SALVIA, J. and YSSELDYKE, J. E., 1995, “Assessment”, USA: Houghton Mifflin Company.

TAN, H., 1996, “Giriş Sınavlarına İyi Öğrenci Seçilebiliyor mu? Ankara, D.T.Ü. Yayınları (No.109).

T.C. YÖK
Yükseköğretim Kurulu
Yayınları

- THORNDİKE, R. L. HAGEN, E., 1969, "Measurement and Evaluation In Psychology and Education", Newyork: John Wiley and Sons Inc.
- TOKER, F., 1997, "Türkiye'de Yükseköğretime Giriş", Ankara, ÖSYM Yayınları.
- TURGUT, M. F., 1984, "Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metotları", Ankara: Saydam Matbaacılık.
- WOLFE, R. N. and GROSCH, J. W., 1992, "Negative Relationship Between Achievement in High School and Self Concept in College", Annual Meeting of The Eastern Psychological Association, 63rd. Boston, April 3-5.
- Y.Ö.K., 1984, "Yükseköğretimle İlgili Yönetmelikler", Ankara, Yükseköğretim Kurulu Yayınları (No,3).